

Az írói segélypénztár számára : Simonyi Antal pesti fényképész rendezési tagi illetékét (havonként 1 ft) az egész 1862 évre előre, összesen 12 ft.
A budai népszínháza : Pécsváradról Mikó János által Lederer Hermann 1 ft, Gyenes Gyula 1 ft, Mikó János 2 ft, Szép Béla 2 ft, Herry 1 ft, Eöry 1 ft, összesen 8 ft.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, dec. 6. Másodszor : „Dobó Katicza, vagy : az egri szép napok.“ Történelmi népszínmű 3 felv. Irta Tóth Kálmán. A darab ma jobban tetszett, mert sokkal nagyobb készültséggel, jobb rendezéssel és összességében adott, s főleg mert a felesleges látványosságokból kihámozva, csaknem egy órával hamarabb vége volt, mint az első alkalommal. A szereplők közt legkitünőbbek voltak Feleki és Szigeti, s különösen ez utóbbi „Homonnai“ szerepéből mesteri alakot csinált. A fiatal Allaga Géza által szerzett dalokból egynéhány, figyelemre méltó tehetséget tanusít.

Szombat, dec. 7. „Troubadour.“ Opera 4 felv. Verditől. Ezeket a régi, sokszor hallott, s utonutílen füttyülgetett könnyű operákat és nótákat szemethunyva is tisztességesen eléneklik énekeseink, különösen a karok, mindkét nemből. Csak fel kell huzni a függőnyt s megy az osztán magától, mint az óragép.

Vasárnap, dec. 8. „Vén bakancsos és fia a huszár.“ Eredeti népszínmű 3 szakaszban Szigetől. Jó népszínmű, maradandó érdekű, életből vett alakok, — s azért mindig jó előadás is.

Hétfő, dec. 9. Először : „Az utolsó levél.“ Vigjáték 3 felv. Irta Sardou, fordította Szerdahelyi K. Az új darab mindjárt megnyerte a közönség tetszését. Az egész mű arra van fektetve, hogy egy még rendeltetés helyére nem jutott szerelmes levelet mind írja, egy nő, mind pedig az, a kihez intézte volt, kézre akart keríteni, miből aztán a legérdekesebb bonyodalmak fejlődnek ki. A kidolgozás mind a párbeszédék szellemdúsága, mind leleményesség tekintetében a szerző ügyességét tanusítja; mely előnye tartós életet biztosítanak számára színpadunkon. Az előadás egyike volt a legjobbakkal. Egressy, Szerdahelyi, Prielle Kornélia, Lendvainé, Szathmáryné, Szilágyiné, Szigeti jól játszott. A nagy közönség szerzőt ezuttal is hitta, de nem volt jelen. Párisból meg nem érkezhetett.

Kedd, dec. 10. Az összes színházi zenekar javára : „Bánk bán.“ Eredeti opera 3 felv. Erkel Ferencztől. Ismét telided teli ház.

Szerda, dec. 11. „Dobó Katicza.“ Tóth Kálmántól.
Csütörtök, dec. 12. „Az elizondoi leány.“ Vig opera 1 felv. Irták Battu és Moimauz. Fordította Csepregi. — Végül : „Eljegyzés lámpafénynél.“ Operette 1 felvon. Irták Carré és Battu. Fordította Feleki M.

Budai népszínház.

Dec. 6. Hetedik díjmentes népelőadásul adatott : „Dózsa György“ első felvonása; jelenetek a „Csikósból“ s végül „allegoria.“

Dec. 7. Széllősy Róza jutalmjátékaul : „Rózsakirálynő.“ Népdráma 4 felv. Hegedűstől. A jutalmazott, ki egyike a népszínház legkedveltebb tagjainak, kiléptekor zajos tapsok és koszorúkkal fogadtatt, mely kitüntető kezes játékaival igyekezett megérdemelni. A szereplők közül még kiemelendők Együd és Szerdahelyi Nelli, de legkívált Dósa, ki mint Róza atyja, főképp azon jelenetében, midőn gyermekére ráismer, kitünő melegséggel és természetességgel játszott. A színház szépen megtele.

Dec. 8. „Két Sobri.“ Egressy Béni 3 felvonásos népszínműve. Harmath Emma, Alajosné, Partényi és Szép jól működtek közre, ellenben Gonda és Lövei meglehetősen elfelejtették szerepüket. A főlléptetett számár is helyes felfogással és bámulatos alakító tehetséggel adta szerepét, s úgy megkedvelte a színpadot, hogy alig tudták onnan elszakolni. Hanem már a csónakok rozsló voltak betanítva; az a csikorgás, a mit véghez vittek, nem tartozik szerepökhöz. Efféle rögtönzéseket kikérünk magunknak, annál inkább, mert még komolyabb következményei is lehetnének.

Dec. 9. Ismételve adták a „Két Sobrit.“ még pedig bérletszünettel; ennek aztán az lett a következménye, hogy csaknem többen voltak a szereplők, mint a nézők.

Dec. 10. „Marcsa, a huszárok markotányosnéja.“ Katonai énekesjáték 2 szakaszban. Hőkéné-Balogh Jozefa asszony mint vendég a czimzerepben. A budai színház is keresni indult egy jó népszínműnekészre. Az első próba ma történt. Csak gyujtsa meg lámpását és keresen tovább. — A huszárjelenetek sok tüzzel és szabatossággal adtak.

Dec. 11. „Feleségem alszik.“ és „Horace esküje“ egy felvonásos vigjátékok.

Dec. 12. „Puszták fia.“ Eredeti népszínmű 3 felvonásban.

Szerkesztői mondanivaló.

5870. A Vasárnapi Ujság eddigi évfolyamai teljes kiadásban. A hozzánk gyakran intézett felszólításokra tudósíthatjuk az illetőket, hogy a V. U. 1854, 55, 56, 57, 58, 59 és 1860 évi folyamatai hiány nélkül és esziosan bekötve, egy külföldre költözött hazánkfa által eladás végett Pápa Károlyi Józsa urnál vannak letéve, ki a fentebbi évfolyamokat szükség esetére még az 1861 évi folyamattal is kiegészíteni késznek ajánlkozik. Sajnáljuk, hogy az eladó ur a kötetek árát nem közlé velünk, — de a ki e lapok birtokába jutni óhaj, bizonyosan kellő értesítést nyerend, ha egyenesen Pápa-ra az eladó urhoz intézندی felszólítást. Egyenként a kötetek nem adatnak.

5871. Jertek vissza. Őszi virág. A lyrai hang el van találva, bár a technika is simább volna. Közelni reméljük.

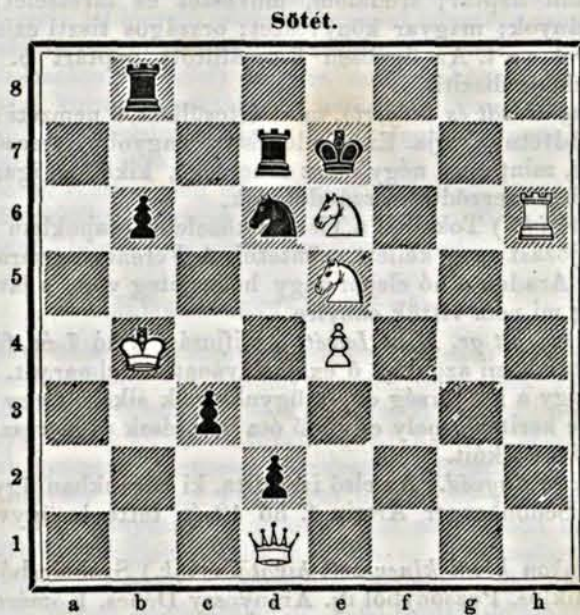
5872. Hanva. A „csudák“ megvannak, a hogy akkor voltak s minden perczen utra kelhetnek. De hogy mi módon és ki által? arra nézve okos embertől kéranék tanácsot. Szíves örömet szolgálunk velők. A levélben egyebet is kerestünk; — várjuk, a mit nem találunk. Boldogabb legyen az új esztendő!

5873. K. A. K. a. névnapján Magánügy; minek elegendjek bele más?
5874. Buda. F. Gy. Ismételve kell óat kértünk, hogy az ügy megérlelésére az illető korokban szíveskedjek az első lépéseket megtenni; a kész tervet mi azután szívesen közöljük és támogatjuk.

5875. Makó (Névtelen). A közlés olyan, hogy a közlőt tudunk kellene.
5876. Pest Berky G. Az ígért cikket szívesen vesszük.

SAKKJÁTÉK.

103-ik számú feladvány. — Weisz J. A. tanártól (Budán.)

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 98-ik sz. feladvány megfejtése.

(Megjelent a „Londoni képes ujság“-ban.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét.
1) V d 1 - h 5 K e 6 - f 5 A) 1) V h 5 - g 6 † H g 2 - f 4:
2) B f 1 - g 1 tejszsz szerint. 2) V h 5 - g 6 † H f 4 - g 6:
3) V h 5 - v. B g 1 - † 3) B f 1 - f 6 †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben : Fulöp József. — Lessen : báró Meszéna István. — Pesten : Cseltó György. — B. Ujvárosban : Kovács Lajos. — Poroszlón : Nyilas Alajos. — Páztón : Kovács Zsigmond. — Kézdivásárhely : Gold Samu. — Parabutyban : Rothfeld József. — Kis-Tapolcsányon : Büttner Géza.

Rövid értesítések. Veszprém : F. J. Az említett számokat lapunk testvére, a „Politikai Ujdonságok“, folytonosan hozza, s nagyon sajnáljuk, de nem vagyunk okai, hogy e tekintetben ön óhajátának eleget nem tehetünk. — Kis-Tapolcsány : Büttner G. és Berhida : K-y. Önök a 97. sz. f. megjelölését, habár egy kissé későn, de hibátlanul küldötték be. — Pest : Cs. Gy. Becses sorait várjuk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholk. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraell. naptár	Hold-kelet nyug.		
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.	
December.		Dec. (6)	Tebet					
15 Vasár.	F 3 Ireneus	F Valar.	3 A 25 S oph	7 40	4 10	12	2 87	6 3
16 Hétfő	Etelka Alb.	Albina	4 Borbála	7 41	4 10	13	3 22	7 2
17 Kedd	Lázár Flór.	Flórián	5 Sbbás ap.	7 42	4 10	14	4 17	7 50
18 Szerda	Grat. Kánti	Karác	6 Miklós	7 43	4 10	15	5 18	8 34
19 Csütör.	Nemesius	Maura	7 Ambrus	7 43	4 11	16	6 24	9 10
20 Péntek	Theoph. v. †	Amon	8 Patapius	7 44	4 11	17	7 34	9 39
21 Szomb.	Tamás ap	Tamás	9 B. A. fog.	7 44	4 11	18 16. Sab	8 48	10 5

Holdnagyd : ☾ Holdtölte 17-én, 9 óra 24 perczkor reggel.

TARTALOM.

Királyi Pál (arczkép). — A pisze halász. Tamásf Gyula. — A debreczeni kastély. (Folytatás.) Jókai Mór. — Régi római polgárok jellemvonásai. Kiss Elek. — Képek a hazai népeletről (képpel). K. K. — A lappok és iram-gimjeik — Tollrajzok az állatvilágból. II. A fáczán. — Történelmi kalászatok. Lehoczky Tivadár. — Buják vára. (képpel). Cs L. — Egyveleg. — Tarház : Figyelmeztetés a közönséghez. — Régi váraink ügyében Márton Ferencz. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek — Mi ujság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

☞ Melléklet : Előfizetési felhívás azok számára, kik csupán a „Vasárnapi Ujság“-ra voltak előfizetve.

☞ Melléklet : Előfizetési felhívás a „Magyar Sajtó“ politikai napilap 1862-dik évi folyamára.

Felölös szerkesztő Pákh Albert : (lak. magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben 1 1/4 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás : magyar-utca 1. szám.)

Királyi Pál.

E név, melyet a lefolyó mozgalmas évben oly gyakran hallánk, Pestváros lakossága előtt friss emlékezetben áll, de a város-ház zöld asztalán kívül már régebben találkoztunk vele az irodalom küzdterén s ujabban az országgyűlési terem képviselői karában is. Az idők eseményei hozták magukkal, hogy e név mindinkább magára vonta a hazai nagy közönség figyelmét.

Nem írjuk most a tények és események kritikáját, erre más idők tán alkalmasabbak lesznek. Csupán az élet egyszerű adatait állítjuk össze.

Királyi Pál született Szepetnekben, Zalamegyében, 1821. aug. 10-én. Alsóbb és gymnasialis iskoláit Nagy-Kanizsán végezte a kegyesrendi tanítók vezetése alatt, hol mindig a jobb tanulók közt volt. Felsőbb tanulmányait a pesti egyetemen végzé. Joggyakornoki foglalkozása közben az 1843/-diki országgyűlés alatt Pozsonyban írta a gr. Batthyány Kázmér által kihirdetett, s a magy. Gazd. Egyesület által 50 arany jutalomra ítelt „Robot és dézma“ című nemzetgazdasági s politikai pályaművét.

Engedve belső hivatásának, az irodalmi élet munkatérét választá; kezdetben a „Jelenkor“ című politikai lap mellett foglalkozott, mint ennek egyik rendes munkatársa, később a laptulajdonos neve alatt szerkesztője. E helyzetben volt szerencséje, nagy hazánkfia gr. Széchenyi István közelébe juthatni, s a nagy férfiú hirlapirodalmi munkásságában politikai iskoláját találni.

Az 1848-ki események őt is többi kortársai sorában a harcz-térre szólíták. A zászlók alatt egész századososságig előlépett, a hadjárat vége felé mint őrnagy a hadügyminiszterium katonai osztályába vezényeltetett, s mint ennek másod főnöke tartotta meg helyét, s végezte nehéz teendőit egész az aradi feloszlásig.

Világosnál őt is a többi honvédek sorsa érte. 1850. febr. 6-án az osztrák cs.

hadseregbe soroztatván, Cattaróba a 49-dik számú alsó-ausztriai gyalog-ezredhez szállítottatott, hol mint közember — altiszti kitüntetéssel — egész 1856. végeig tartatott. Ekkor egészségi tekintetből a III. hadparancsnokság által mint a fegyvertehetlenséghez közelítő, bucsulevéllal elbocsátatott.

Személye szabadságát visszanyerve, a mintegy 10 évvel előlt félbeszakított lapirodalmi lépett újra, s mint rendes munkatárs először a „Magyar Néplap“-nál, majd az Urházy György szerkesztése alatt akkor megindult „Magyar Posta“ című pol. napilap mellett vállalkozott; mely utóbbi lap az időkben behozott hirlapbélyeg következtében megszűnővén, munkásai is más foglalkozás választására utasítottak.

S ekkor, vagy 1858. téli szakában írta, „Szigetvár 1656“ című négy kötetes történelmi regényét, mely a reá következett évben meg is jelent s a szerző történelmi tanulmányairól tesz szép bizony-ságot.

1858. jul. 1-én vette át a „Pesti Napló“ politikai napilap szerkesztését felelősség mellett, s vezette azt egész 1860. márcz. 1-ig, midőn az ellene támasztott, s két bíróság-nál már meg is állapított sajtóvétségí per miatt, nem akarhatva, hogy annak a lapra is akadályozó hatása legyen, — a felelős szerkesztést b. Kemény Zsigmondnak, a lap akkori főmunkatársának átadta; — maga pedig, perének kimenetelét várva, munkatársi minőségben a lap irodájában helyet foglalt.

1861. január 2-kán Pestváros tiszthelyettesítő gyűlésében a fővárosi törvényhatóság főjegyzőjévé választatván, s ezen tisztí állásban később a tisztujtó választó közönség osztatlan bizalma által is meg-erősítettvén, azt választói meglegedésére folytatta.

Zalamegye Letenyei választó kerülete, melybe születéshelye esik, szintén megemlékezve földijéről, őt a kerület országos képviselővé küldötté márcz. 29-kén (pénteken) felhívták; — a [fell...

KIRÁLYI PÁL.

elfogadva, april 12-én (pénteken) közfelkiáltás útján képviselőül megválasztott, s miután april 26-án (pénteken) igazolva lett, elfoglalta képviselői székét, s a felirati vita alkalmával május 24-én (pénteken) mutatta be magát a háznak a felirat mellett mondott beszédével. Babonás ember a sok „péntek“-ből balsejtelmeket építhetett volna.

Az országgyűlés eloszlása után főjegyzői hivatalát folytatá, mig nern a jun. 8-ki városi közgyűlés által az államadó erőszakos behajtása tárgyában a képviselőházhoz intézett petitio szerkesztése miatt kir. biztos közbejöttével legfelsőbb meghagyás folytán okt. 29-én főjegyzői hivatalától felfüggesztetett, s hűtlenségi kereset alá vétele elrendeltetett.

A dolog hónapok óta függőben volt s öszintén ohajtá mindenki a kedvező végkifejldést. Örvedetesen meglepő volt annál fogva a hivatalos lap mult vasárnap számának azon tudósítása, melynél fogva Királyi Pál legfelsőbb helyen teljes kegyelmet nyert.

Karácsony napján.

Nyiljatok meg imaházak,
Nyiljatok meg hívó szivek;
Emlékezzünk, imádkozzunk,
Zengedezzen buzgó ének;
A természet bár most alszik,
Jégpáncélba, hópalástba,
Legyen azért meleg keblünk,
Illatozzék, nyiljék bennünk
Égi hitnek szép virága!

Szent karácsonyünnep van ma,
Illik szánkba a vig ének:
Ma szállott a sötét földre
Követe a fényes ének,
Hogy a lelki sötétséget
Általtörje égi lánggal,
Gyűlöletet tovaűzön,
S egy embert a máshoz fűzzön,
Nem vas, hanem fűszálanczal.

Szent karácsonyünnep van ma,
Isten-ember születése,
Melyet egykor hirdetett a
Fényes csillag jelenése,
Betlehemi fényes csillag,
Mely a bölcsék előtt égett;
Mert ég és föld örömeire
A proféták jósigéje
Megeríte a teljességet . . .

Ma született az, ki minket
Figyelmessé tett az égre,
S megtanított, hogy kell nézni
Bátran a sir fenekére . . .
Töle tudjuk: „boldogok, kik
Szenvednek háboruságot“ . . .
Hogy „a török és szenvedők
Méltatlan megkeseredők
Látanak majdan mennyországot.“

Nyiljatok meg imaházak,
Nyiljatok meg hívó szivek;
Emlékezzünk, imádkozzunk,
Zengedezzen buzgó ének;
A természet bár most alszik,
Jégpáncélba, hópalástba,
Legyen azért meleg keblünk,
„Illatozzék, nyiljék bennünk
Égi hitnek szép virága!“ . . .

Soós Miklós.

A debreczeni kastély.

Regény. — JÓKAI MÓRTÓL.
(Folytatás)

A rakomazi győzelem megerősíté Rákóczy Györgyöt az erdélyi fejedelmi trónon. Ferdinánd császár az öreg Bethlen Istvánt akarta inkább; de az ifju Bethlen István nyilant apja ellen ütött pártot, Rákóczy György mellé állva, a miért kellett is elég példalózást hallania. Absolonról, Dávid király fiáról. Az ifju Bethlennek nem kellett apja fejedelemsége, csak épen azért, mert Ferdinánd pártolta; s átszegődött Rákóczy Györgyhez, kit képesnek hitt arra, hogy a munkát, mit Bethlen Gábor megkezdett, folytatni fogja.

Erdély két lánglelkű ifja, Bethlen és Zólyomi, meg is kezdék a harczt Magyarországon, s a rakomazi győzelem után fennen hirdeték, hogy „az új buzakenyert Pozsonyban akarják megenni.“

Azonban Rákóczy okosabb akart lenni, mint vitéz, s szeretett volna inkább sokáig lenni Erdélyben fejedelem, mind rövid ideig Magyarországon király és nem indult „a két fene ifju“ tanácsán: a helyett iparkodott első győzelmét arra használni, hogy a nádorral jó békességben maradjon. Ferdinánd is a maga részéről azt tanácsolá a nádornak, hogy kimélje a fejedelmet: a mire jó okai voltak a rá néve oly kedvezőtlen svéd háboru vesztett csatáiban.

A nagy erővel kezdett harc lankadni kezdett, s hogy a vég dőfés is megjöjön, az egész mozgalom vezére Bethlen István hirtelen meghalt forróházban.

Ez nagy csapás volt azokra, kik a harczt akarták. Zólyomi

Dávid, a másik vezér, inkább kalandor volt, mint hadvezető: s a fejedelem félté tőle trónját, melyet fiára is ohajtott hagyni; s aggodott miatta, ha Zólyomit túl hagyja rajta nőni.

Debreczen azonban még mindig tartotta magát, s Kereszt-szezi uram még mindig képes volt álló hadsereget állítani ki minden órában, bármely oldalról jövő ellenséggel szemben, s bizony megfelelt volna neki emberül.

Egy napon, midőn a tanácsházába felmenne, törvényt látni köz- és magányügyek felett; a mint gondolatokba elmerülten szé- kéhez sietne; akkor veszi észre, hogy széke nem üres, azon valaki már ül; és azon valaki senki sem más, mint — a száműzött Igyártó.

Kereszt-szezi bámulva tekintte körül; ha nem álmodik-e? a komoly arcok, mikkel tekintete köröskörül találkozott, biztositák, hogy itt igen súlyos igazságot látnak ma az ő saját fejére.

Nem hagyta magát megzavartani.
Bátran és elszántan odalépett Igyártóhoz, s annak vállára téve kezét, nyugodtan kérdezé:

— Hogy jött kegyelmed e helyre?

Igyártó visszanézett rá és egy írást, mely az asztalon feküdt, nyújtott válasz helyett.

Kereszt-szezi nem ügyelt az írásra.

— Ki engedé meg kegyelmednek a hazatérést? Miért foglalja el kegyelmed elnöki székemet?

Igyártó ujjal a pecsétet levelet nyujtá eléje.

Kereszt-szezi haragra gerjedten kapta azt ki kezéből s olvasatlanul az asztalra vágta.

Erre a tanácsosok mind felugrottak székeikről s az elszörnyedés haragján kiáltának fel: „a fejedelem levele!“

E szóra kissé lecsillapult s mogorván kérdezé:

— Mit parancsol tehát a fejedelem?

A főjegyző felvevé az iratot s felbontva azt, az álla hallgató tanács előtt felolvasta annak sorait.

„Mi, első Rákóczy György, Erdély fejedelme, tudatjuk kegyel- metekkel, ugymint nemes szabad Debreczen város közönségével, hogy miután a római császár ő felségével többé hadat folytatni nem szándékunk; e végre felületetted hadaitak menten leszállítsák, s minden ember a maga mesterségéhez visszatérjen. Egyuttal ei- rendeljük, hogy Igyártó Mihály ellen hozott számkivetési rendelet ezennel megmásittassék s ugyancsak nevezett férfiú általam De- brecczen városa birájának kineveztetik: a mit is ezennel elren- delek I. ső Rákóczy György.“

Kereszt-szezi összefont karokkal hallgatá végig a fejedelmi parancsot.

— S mit mond erre a nemes tanács?

— Térdet fejet hajtunk a fejedelem előtt, válaszolt a főjegyző, s többiek is rázúgták az igent.

Kereszt-szezi szomoruan tekintett maga elé.

— Ha a fejedelem ketté akarja törni a kardot, az neki szabad- ságában áll, de jussom eszébe, hogy a ketté tört kard soha egészszé nem leszen többet! En nem állok akarata ellen. Ha ő békét akar, én nem harcolhatok az ő nevében; de kötelességemnek tartom, városunk érdekében tiltakozni az ellen, hogy mi fölénk bárki is birót nevezzen ki, s birákat tegyen le helyeikből. En lemondok ön- ként, ha ezzel a fejedelemnek kedvét találok; de tagadom, hogy bűnöm miatt el volnék ítélve. Egyedüli vétkem az, hogy véretem ontottam érte. És tiltakozom az ellen, hogy kegyelmes urunk nekünk birát nevezzen ki, midőn azt választani a város népének egyedüli joga. Legyen helyettem Igyártó uram a nép kívánata sze- rint biró. Ha a fejedelem úgy kívánja, én biztositom, hogy meg fog történni.

— Kegyelmed nem biztosit többé senkit és semmit e város árkain belül, szolt Igyártó Mihály; mert kegyelmed fogoly!

Kereszt-szezi nyugalommal adta meg magát.

— Nem védem magamat. Vezessenek a börtönbe. Majd ha szükség lesz rám, akkor jöjjenek ismét értem. En városomnak, szü- lőházamnak mindig híve maradok.

(Vége kövönk.)

A magyarok régi vallásos szertartásai.

(Folytatás.)

Esküvésük és fogadásuk módja. Az Isten nevére való hivatko- zás és annak bizonyosságul hívása mellett erősítéseket, esküvéseket

minden népnél szokásban látjuk lenni, melyek mindenütt zen- teknek és sérthetetleneknek tartattak. A mód azonban, melylyel az oly esküvések tétettek, igen különböző.

Szibériában a vatyákok, midőn esküsznek, két kardot tartá- nak fel az ég felé keresztben, mely esküvés mód igen hasonlít az avarok fejedelme esküjéhez, melyet a rómaiakkal a frigy megerősítései kötött. Egy kivont kardot az ég felé emelvén ezen átkot mondá: „hogy ő és az avarok egész nemzetsége, karddal veszszek- nek; — a magas, s a tűz-isten, ki az égben van, essék reá, ha sza- vát meg nem tartaná.“ Kétség kívül a villám vagy a mennykő volt az (miként mai napig is annak tartja s nevezi a magyar köznép) melyet a tüzfény természetű Isten lecsapásának vélték; vagy mint nálunk is, Isten nyilának is hívták.

A magyarok hasonló szokásaira és átkozódásaira mutat az eskü szó, mely a mint első tekintetre látni, az ess igéből és kü név- ből van összetéve, s valóságos átkot foglal magában a mondóra vonatkozva, az indulat s hev szenvedélyes arányához mérve, mely- lyel kiki szavának súlyt szerezni akart. Az Ess kü szavaknak erélylyel kifejezésénél természetesen, az esküvő szemét és kezét az ég felé emelé. És igen hihető, hogy régi eleink is ég felé emelt kar- dald mondottok esküt; annival is inkább, mivel majd esküdnek minden régi népnél ilyen forma átkokból állottak az esküvések.

Álmosnak azonban, midőn fejedelmül választották, nagyszere- rűbb pompával esküdtek engedelmességet és hűséget a magyarok. A hét fővezér közakarattal így szóla: „E mai naptól fogva mi tégedet vezérré és parancsnokká teszünk, és hová szerencséd vezet, oda mi is követünk.“ Ily esküket pecsétle saját vérük kiontása, és megivása, igaz szeretetük, hűségök, férfias jellemük másolhatlan jeleül. Így Álmosnál a fennebb említett férfiak ősi szokásuk sze- rint egy edénybe véreket kiontván, Álmos hercegeért törvényes es- küvő tevének.

Őseink összeszövetkezésének e rövid, de élénk előadása vilá- gosan mutatja, hogy a vérontás nem csupán az eskütételre volt szükséges, hanem csak azon lekotott hűség jellemzésére szolgált, melyek Álmosért véreket kiontani mindenkoron készek leendnek; és alaptörvényeik — mely társasági szerződést képez magában — negyedik pontjára czélozván, retentő hangon nyilvánítták a büntetést arra, ki az ő maradékaikból a herceg személye ellen hűtlen lenne és pártoskodást idézne elő a fejedelem és rokonai közt; ugy ontassék ki annak vére, valamint ontatott azoké, kik az esküt Álmos hercegeért tevék.

A történetírók ugy rajzolják őseink esküvés módját, hogy minekutána példázólag véreket kiontottak volna, azután lön a törvényes esküvés, mely így mene végbe: kardjaikat mindnyájan ég felé felemelve, fennhangon ezt az átkot mondották: „Ésskü reánk s mindnyájunkra, ha így nem ontatik a mi kardjaink által mindannak vére, ki nemzetéhez hűtlen és fejedelme iránt engedet- len leend.“ És őseink, az esküvést, a melyet akkor magok között tevének, mint erős fogadást, hiven megtartották. Fogadást tettek régi eleink az Isten iránt való tiszteletük, háladatosságuk megmu- tatására, valamely szokástól megóvásukra, mint p. o. bizonyos ideig bort nem isznak, hust nem esznek, böjtölnek, rabszolgáikat szabadon bocsátják stb.

Házassági szokásaik. Régi eleink vallásos szertartásai közé számíthatjuk a házasságot is, mely kötés majd minden nemzetnél bizonyos istenes és példázó szertartásokkal ment végbe.

Tagadhatlan eleink egynejsége (monogamiája), mit ezen szó feleség, tökéletesen megfejt, mint egy olyan lényvel kötött szer- ződést, kivel a családtartást maguk között felosztották és felezték; ámbár mint vándornépek, (nomádok) azt egy tisztességes szerelmi viszony-kötésnél nem sokkal többnek tarthatták. De miután nem- zetté szövetkeztek, ez iránti fogalmuk is terjedtebb lön. Eleinte nem lehete más fogalmuk a házasságról, mint közös háztartás becse; innen aztán azon szerződés házasságnak nevezetett; nősülés, házasság annyi, mint háztartás alakulása; a nős állapotba lépni, annyi mint házasodni.

Hogy eleinknek csak egy nejük volt és paráznak nem voltak, azt Árpád, Zoltán, Taksony, Geiza példája mutatja, mely körül- mény szilárd jellemükön határozott, döntő fogalmat ad.

Emő, Úgek egyetlen neje, férje elhunytá után végig özvegyen maradt, s Marót bihari fejedelmet több feleségeért (soknéjségeért) Mén-nek csufolták. Szerencsen, Csepelen pedig nejeik iránt azon

gondosságot tanusították, melyet csak egynejség esetében látunk kifejlődni.

Eleink házassági szokásairól némely homályos bizonyítások gyanításán kívül felette keveset tudunk felmutatni. A szibériai né- peknél, a leányt marháért, szolgálati bérükért kellett a leány atyjától megvenni. Eleink is a feleséget nagyobb résztint pénzen vagy jószágon vették, onnan van mai napig is a magyar nyelvben azon szólásforma, hogy a háztartásra megérett hajadon a főtetlen főtől eladólánynak, a nősülni szándékozó pedig vevő vagy vőlegény- nek nevezetik, és van egy dalban emlékezet a leányvásárról:

„Az allári falu szélén
Leányvásár lesz a héten;
Magam is ki fogok menni
Kacsintással egyet venni.“

Herodot a babiloniakról írja, hogy minden tavasszal, min- den társaságban a férjhez menetelre alkalmas leányok egy bi- zonyos helyen összegyűjtettek és az e czélra rendelt násznagy elsőben is előállította a legszebbik leányt, s kérdezte a jelen volt nősüloket vagy feleséget vevő legényeket: ki mennyit ad érte? és a ki legtöbbet ígért, azé lett. Midőn ily módon árverezve a szebbek elkelték, akkor előállítottak a legdisztelenebbek és a násznagy kérde, ki mennyi toldással veszi el? a ki legkevesebb toldást kért, azé lett, és így ment ez végig, míg valamennyi leány el nem kelt, azt a pénzt vagy jószágot pedig, melyet a disztelen leányokkal kellett adni, a szebbekért adott jövedelemből fizették ki, és így a szépek kihasznították a disztelenebbeket, sokszor szerencsésebben, mint magukat.

Ilyenforma alkudozásokat látni Árpád és Mén-Maróth között, ki a maga leányát Zoltán számára ajánlá, Árpád pedig, midőn Mén-Maróth leányát immár azon egy idejűnek hallotta volna lenni, egyszersmind Zoltán fia kérését halasztani nem akarván, Maróth leányát fiának feleségül a neki ígért összegért megvette, Uzubu és Velek levén követei (vőfényei, vőfelei); valamint később Zoltán vett feleséget a maga fiának, Taksonynak.

Ily alkalomkor szokás volt, hogy a vőfelek, (vőfények) hiva- tásukban eljárván, az eladó leány, szülőivel előre alkudoztak, és a megegyezést a vevő legénynek tudtára adták. Innen a vőfél név, minthogy fél vevőt képeztek.

Ezeknek aztán, mint mainap is, kötelességük volt, vendégeket hívni, az egybekelés ünnepélyét rendezni, és a vendégeknek szol- gálni. Mielőtt pedig ily módon a leányok átadattak volna a vevők- nek, ezek kezeseket tartoztak állítani (a mai násznagyok) annak bizonyosságul, hogy az eladott hajadont feleségöknek veszik, nem pedig szolgálójuknak, és velők szeretettel s emberséggel bá- nandnak.

Mig a kötött szerződésnek a vőlegény eleget nem tett, a haja- donleány szülőinél maradt ugyan, de a nősüloek egymást kölcsönö- sen, valami kis arany vagy ezüst mellkép által — mely a napot ábrázolá — befoglalák. Ez volt a mai jegypénz, honnan azután a házasulandó felek jegyeseknek hivattak, mely idő közben a jegyes átaida mátkájának a jegyruháit.

Elérkezvén végre az összekelés meghatározott napja, a jegye- sek táltosaik (papjaik) jelenlétében a fentebb említett jegypénzzel ajándékozáok meg egymást újra, örök hűségük és házassági szövet- ségük emlékeül, melyet azután, mig együtt éltek, folytonosan nyakukban hordoztak, honnan aztán hitveseknek azaz: hiteseknek, hitet letetteknek neveztetek. Ennek végeztével a menyasszony a vőlegényhez örvendező kiáltozások között átkísértetett. Így tör- tént Mén-Maróth leányának hazavitele Zoltánhoz, férjéhez; Árpád herceg és jobbágyai egész kíséretökkel eléjök menván, a meny- asszonyt illő fényben és tisztelgessel a hercegi házhoz vezették, Árpád herceg pedig és főemberei „menyegzöt tartván, nagy lako- mást ütöttek.“ Így mondja el ezt Béla király névtelen jegyzője.

A házassági egybekelés napját rendesen nagy lakoma követé, mely a gazdagabbaknál több napig tartott, mely szokás maiglan még a legszegényebbeknél is megtartatik.

Ugy látszik, szokásban volt még eleinknél az is, hogy ha va- lamely feleséges ifju ember meghalt, annak özvegyét testvére vette el; ezért szokták mai napig is magyar asszonyok férjeik fitestvéreit öregebbik vagy kisebbik uramnak nevezni.

Hogy a nős életre sokat tartottak őseink, kitetszik azon köz- beszédből, hogy midőn valaki nősül, emberesedni, emberek sorába lépni mondatik.

A férj uraságának másik oldala az atyai hatalom. Ur volt ő, gyermekei pedig cselédei, mint maig is a köznépnél a háziapa gyermekeit cselédjeinek hívja. Innét van oly közel nyelvünkben egymáshoz a *család* és *cseléd* elnevezés, és a gyermek mai napig is oda teszi apja nevéhez az „uramat“, mondván: apám uram. Atyai hatalmának határtalan volt köre és tartása ideje. Kiterjeszkedik az magzatai személyére, szerzeményére, és vagyonára. Ő szabadítja fel fiát tetszése szerint s ha kellett, túsul (obses) adá át az ellen-ségnek.

(Vége követe.)

Kondory József.

Tiszai jelenet a „Bánk bán“ című operából.

Valahányszor Erkel Ferencz „Bánk bán“-ját adják, mindig ünnepies alakban tűnik fel a nemzeti színház. Nem csak mert a közönség még mindig feles számmal jelenik meg e dalmű előadásán, hol művész hazánkfia hervadhatlan szépségű dallamait kétszeres élvezettel hallgatja; hanem mert színpadunknak is ez most az ő kedvence, legnagyobb fényvel és gondal adott darabja.

Lapunk 34-ik számában bővebben szólottunk e műről s ugyanott rajzban is közöltük a darab végjelenetét, midőn a hazatérő király, II. Endre, nejének, az ármánykodó Gertrud királynénak ravatalánál, s Bánk bán szerencsétlen nejének, Melindának, a Tiszából kifogott holtteste felett hirdeti a békétlenkedő magyaroknak a közböcsánatot.

Azon jelenet, melyet mai számunkban közlünk, egy felvonással megelőzi amazt s az udvari légkörben megtört Melinda szenvedéseit ábrázolja, ki lelkében megzavarodva, egy viharos éjen a Tisza füzei között sirja el a kétségbeesés panaszát, mig végre a folyam hullámaiba temetkezik.

Ezen „tiszai jelenet“ egyike a dalmű legnagyobb zeneileg legbecsesb részleteinek. Melinda siró panasza, a mint hű kísérlőjére, az öreg Tiborcza nem hallgatva, gyógyithatlan bánatát elmondja s gyermekétől búcsúzik — különösen Hollósy Kornéliának művészi előadása mellett — a legszivrehatóbb fájdalom kitörése. A lélekállapot hatását neveli az egész környezet. Az alvó gyermek, az aggódó vén Tiborcza, a Tisza hullámain látható halászok mélabus dallamai (melyek az újabb időkben felélesztett tárogató-sípon adatnak elő), — azon kívül a viharos éj, a dörgő és villámló felhők, melyek között egy a háttérben kibontakozó vár falai mögől a hold sápadt világa tör elő, mindezek, a zene megfelelő tolmácsolása mellett, oly mély hatást idéznek elő, melyet a ki egyszer élvezett, egyhamar felejteni nem tud, sőt mindig újabb ösztönt érez arra, hogy e keserűes műélvben minél előbb ismét gyönyörködjen.

Tiszai jelenet a „Bánk bán“ című operából.

Miért ne örvendénék, hogy mindez sajátunk, s ernyedetlen, becsületes küzdés után végre minmagunk erejéből tett ki?

„Minden pálya dicső, ha belőle hazádra derül fény.“

Egy evang. templom terve Pápán.

Az építészterén örvendetes mozgalmakat veszünk észre hazánkban, hol e részben szintén nagy volt sokáig a pangás. Nyilvános közintézetek épületeire nagyobb gond fordították s mint ezt már több rajzban volt alkalmunk bemutatni, a csupasz kazárnya-styltől mindinkább távozunk. Ez üdvös irány pedig nem csak a központon, a fővárosban, vehető észre, hanem vidéki városaink is nemes versenyre buzdulnak, úgy hogy e nemesebb igyekezet nemcsak középületek, hanem magánházak építésénél is látható.

Idéje, hogy e gond egyházi épületeinknél, melyekre őseink tagadhatlanul sok figyelmet és költséget fordítottak, szintén kintünnek. Szép egyházi és iskolai épületek fődíszét teszik egyes városoknak, helységeknek. Itt ott e részben is mutathatunk már fel követésre méltó példákat, s egy ilyen szándékozunk jelenleg is megismertetni olvasóinkkal Pápa város egyházi köréből.

Ugyan is a pápai ágost. hitv. gyülekezetnek buzgó előjárói, fel fogva a kor kívánalmait, az egyházi épületeknek, jelesül, az egyház, paplak és iskolának akkinti felépítését f. é. febr. 2-án tartott gyűlésükben közakarattal elhatározzák, miszerint az, nemcsak a korszerű nevelés igényeinek, de az építészeti esztetikának is megfelelően.

E végett helyben lakozó Vojta Adolf építész urat, az egyház konventje felkérte, — készítene egy tervet, az egyházi épületek újra leendő felépítéséhez, hol e háromra illő tekintettel lenne, — hogy azok izlésnek, kitűzött czéljuknak megfelelően, és a hívek költségfedezéssel tulságosan meg ne terheltessenek. Az ügyes építész, mint ezt többen, szakértő emberek helyeselve helyben hagyták, a gyülekezet kívánásának tökéletesen megfelelt. Valóban óhajtott volna, hogy akár városban, akár faluhelyen, hol midőn középületek vannak kérdésben, — azoknak mikénti felállítására bizatnék avatatlanságokra; — ha már egyszer valamely község vagy gyülekezet közös épületet akar építeni, ne sajnálja az építész-től a néhány forintot, ki előlegesen tervet, a helyi viszonyok tekintetbe vételével — készítene. — Ez által kettős kötelességüknek tennének eleget; először is, hogy pártolják a hazai építészteret; — másodsor pedig, hogy épületeiket valóban azzá építették, mivé elhatározták. Mert lehetne ám több példát felhozni, és mintegy ujjal mutatni egyes községekre, kik p. o. iskolát akarván építeni,

az áldozatot meghozták ugyan; de építészeti avatottság hiányában annak létrehozását egyes ács vagy kőműves mesterre bízták, és mi lett belőle? Épület, mely akárminek, csak iskolának nem volt nevezhető, tehát az új iskolával csekély különbséggel ott állnak, hol a roskadozóval voltak. Vegyék tehát az illető előjárók szívükre, hogy az áldozat és költség, czélszerűtlen épületekre ne pazaroltassék.

Lapunk mai száma hozza Vojta Adolf építész templom-tervét, melynek csinos arányait örömmel fogja szemlélni mindenki. Hogy mennyire érett meg azóta e terv? s mi a pápai ev. község további szándéka? azt nem sokára szintén megirhatni reméljük.

—ly.

Régi római polgárok jellemvonásai.

IV.

Octavián.

Octavián, született september 23-án, 63-ban K. e. Mint már említők, Caesar testvérenek, Juliának unokája, anyja Atia, atyja Octavius volt, kit ő igen korán elvesztett. Octavius tekintélyes vagyont hagyott hátra. Ő mint praetor Macedonia kormányzója volt, s oly nagy hirben állott, hogy Cicero, egy öcsöséhez, Quintushoz intézett levelében Octavius ajánlja ennek, mint követésre méltó példányképet. Azon kitűnő lelki tehetségek, s azon erős jellem, melylyel Octavián bírt, már korán magára vontta Caesar figyelmét, ki unoka-öcsösét benső gyengédséggel szerette, különösen a spányol hadjárat óta 45, melyben Octavián nem tekintve saját betegségét s az őt fenyegető veszélyeket, a dictator iránti legőszintébb szeretetének félreismerhetlen bizonyosságát adá.

Caesar meggyilkoltatásakor Octavián csak 18 éves volt. Mint egy hat hónap óta Apolloniában tartózkodott, egy illyr parti városban, hova őt Caesar részint tanulmányai végett küldé, részint azért, hogy azon legiókkal, melyeket a parthusok elleni hadjárat végett Macedoniába küldött — megismerkedjék.

A nagybátyjának megöléséről tudósítás természetesen igen meghatotta őt. Barátai Salvidianus és Agrippa, tanácslásk neki, fogadja el a macedoniai legiók vezéreinek ajánlatát, kik őt szereték, nagybecsülték, s védelmüket és segítségüket legnagyobb készséggel felajánlák.

Octavián ez ajánlatot mostanra nem tartá elfogadhatónak, s csak igen kis kísérettel hagyá el Apolloniát és Lupiaebe, egy Brundisiumtól nem messze fekvő helységbe ment, hol közelebbi tudósításokat nyert a római eseményekről. Lupiaebe Brundisiumba ment, innen utját Nápolyon keresztül Roma felé irányzá, hova május közepétáján meg is érkezett, két nappal Antonius megjöve tele előtt.

Időzzünk egy pillanatig Octaviánál.

Octavián azon ritka egyének közé tartozik, kiknek jelleme már kora ifjúságukban mint egy határozott, bevégzett áll elöttünk.

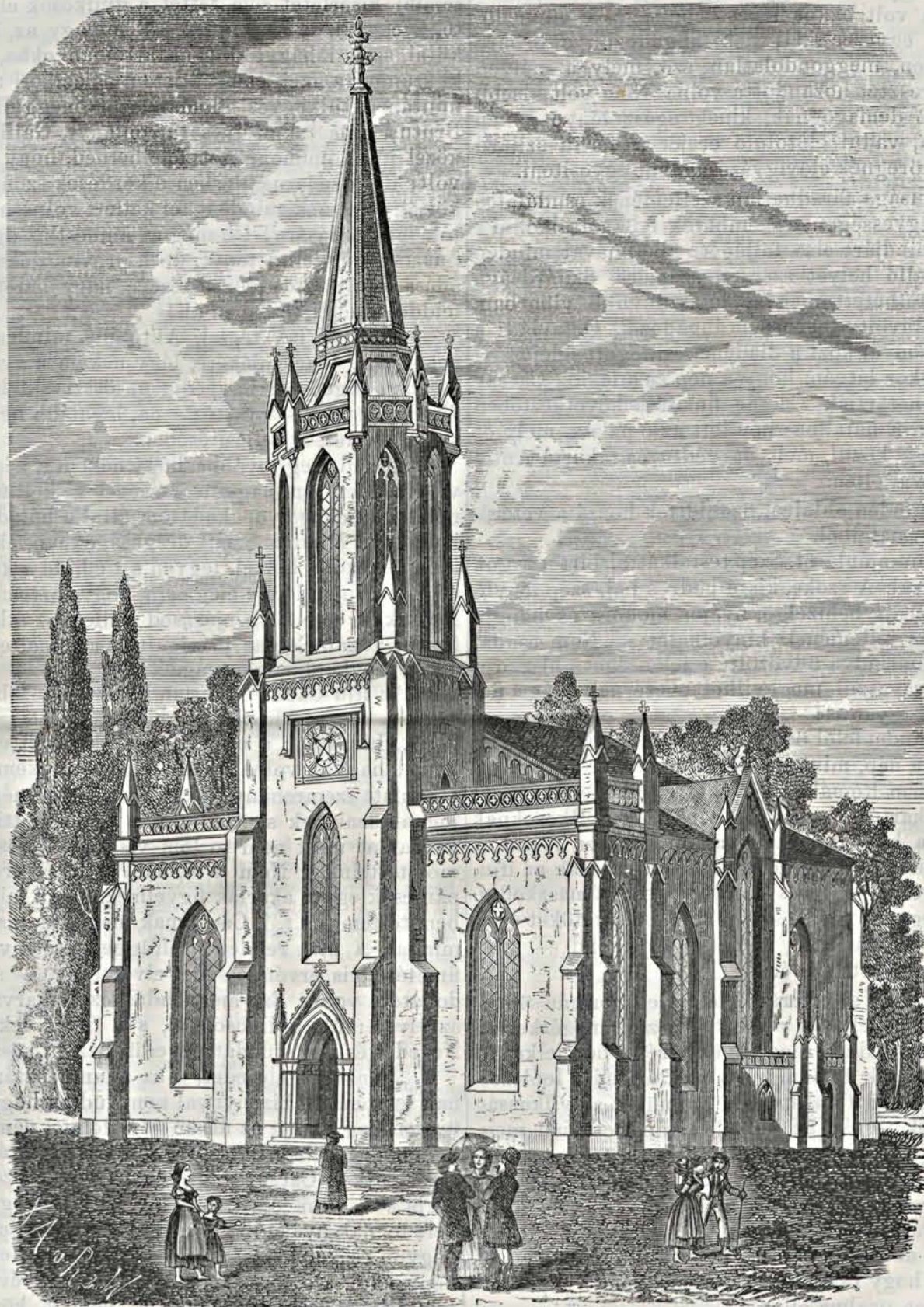
Lényének alapvonását föltétlen önállóság képezte, oly mértékben, minőben talán csak Caesarnál fordult elő. Ily önállóság, párosítva vas következetesség, egy semmi által meg nem tántorítható élnétség, szünteleni lelki éberség és önuralommal, csak tökéletes okosság, s higadt, nyugodt észnek szüleménye lehet, mely őt képesíté, embereket és viszonyokat mindig a legalaposabban megítélni s tevékenységét a szerint intézni.

Ő egy önálló, realistikus, a dolgok valódi lényegébe beható szellem volt. Ezek mellett azonban ereit, mint valamely lángfolyam, lángoló becsvágy folyta keresztül.

A cél, melyet közvetlen fenséges rokonának meggyilkoltatása után, ki őt fiává fogadta s örökösévé tette, magának kitűzött, nem másra volt irányozva, mint Caesarnak nevével s örökségével együtt annak hatalmát is elsajátítani, s a római világot mint uralkodó kormányozni.

Borzasztó merész terv! Gondoljuk csak magunkat egészen az ő helyzetébe!

Antonius a hatalom birtokában, mezei törvényével a veteránokat foglalkodtatja; körülveszi magát egy erős, kiválogatott s neki föltétlenül engedelmessé tesztörtséggel. Dolabella hozzá van kapcsolva; Lepidus, a legharciasb legiók élén állva, szoros viszonyban a consullal. A senatus, bármennyire el van is keseredve a consul iránt, — nem minden ok nélkül — bizalmatlanul néz Caesar örökösé elé. A pompejus-pártiak természetesen halálos ellenségei az ifjú Caesaroknak. Az összeesküdtek bárkiben, még Antoniusban is, — kivel még a gyilkosság után is összekötöttségben állottak, — jobban bíztak, mint Caesar fiában, kinek eljövetele

Pápai evang. egyház terve.

nekik vészthozónak látszék. — Ipa Marcius Philippus, s anyja Atia sürgetve tanácslák neki, ne fogadja el ily körülmények közt a füságot és az örökséget, mindkettő veszélyt hozhat fejére! Octavián azonban ily ajánlatot boszusan utasított vissza magától, s szüleinek Achilles szavaival felelt:

„Kész vagyok elveszni tüstént, ha nem engedí sorom,
Hogy megvédelmezem megölt barátomat.”

S valóban, igen nagyon öntudatos jellem kívántatott ahhoz, hogy ily körülmények közt a boszuállást s uralkodásra lépést kivihetőnek tarthassa. Kigyószzerű ügyesség, a legkiszámítottabb elővigyázat nélkül nem volt biztos lépés lehetséges e süppedő, hajladozó földön! Csak egyszer kell neki ingadozni, s örökre veszte van, egy egyetlen, meggondolatlan szó, mely a mélyen elzárt titkok elárulhatá, vesztét hozandotta volna. Nem volt kisebb a feladat, mint a bátor demagognak, kinek egész lényé a nép javával volt összeforrvá, vadul elötölülő erejét a férfiu szilárd elhatározottságával s az öregnek elővigyázottságával egyesíteni.

Rendkívüli sokoldalúsága, fáradhatlan szellemének csudalatos rugékonysága s azon ügyessége: az emberek felett uralkodó s szíveket megnyerni, — mindjárt első föllépése alkalmával minden párt előtt tiszteltemben álló helyet szerzett számára. Szilárdsága semmi által sem rendíthetett meg; a legiszonyabb viharban, bömbölő orkántól körülülvölve, sohasem ingadozott Octavián: a pokolsótét éjszakának iszonyai közt a diadema csillogott feléje.

Brundisiumba jöttek látván, hogy a nép és a legiók Caesar emlékéit mily tiszteltemben tartják, Caesar fusítása következtében *Caesarnak* nevezte magát. E hatalmas név lett az ő paizsa, mely őt magasra emelvé a tömeg közül, mely őt védte és takarta Antonius ravaszsága s ármányai ellen.

Továbbutazásakor minden oldalról özőnlöttek hozzá a veteránok déli Olaszország gyarmataiból.

Már külseje is nagyon ajánlá őt. Szép testalkattal bírt, a tagok legnagyobb összhangzával. A szöke, kissé bodros haj, szép fénylő szemek, mindenekfelett pedig behizelgő, nyájas modora és hangja képeztek nyugodt, nyájas jellemének kinyomatát. — Nem csuda, ha a nép ujjongva s örömiadvá üdvözölte e jelenséget; hisz ő a drága, feledhetlen, oly ravaszul meggyilkolt vezérnek drága fia, öröksége, mely ő nekik hagyatott!

De a többi nép is mindenfelől özőnlötött hozzá, s a vidám örömszaj mennydörgéssé nőtt; a nép, mint egy folyam, mindig nagyobbodott, s elakarták őt kisérni Romába, hogy ott az ő védelmök alatt boszut álljon; védeni akarták Antonius ellen, ki a gyilkosoknak bocsánatot eszközölt, s a ki bizonyosan valami gonoszt forral az örökös ellen! Azon pillanatban még nem tartá tanácsosnak az ifju, Caesar kicsinált terveivel a népre és a hadseregre támaszkodni. Barátságosan, szívet megnyerőleg köszöné meg szeretetöket s ragaszkodásukat atyja és maga iránt, mely — ugymond — mint balzsam hatott megszorodott szívére!

Igy Octavián a nép és a veteránok előtt egyformán ünnepeletté lön. De az optimatok félve és reszketve néztek megérkezése elé. Ijedve s kétségbeesve hallák meg ennek híret a nép lelkesült csoportozataitól. Most kezdék belátni, mily nyiltan, mily leplezetlenül s mily háladatlanul nyilatkoztatták ki örömiüket a gyilkosság felett. — Kínzó sejtelmek tölték be lelkeiket; de Octavián megnyugtató a retteget, — a jámbor ifju! — Mily tiszteltem mutatott az aristokraták fejei iránt! — mily gyermekies önmegadás! — Mint ragaszkodott Cicerohoz, a nagyhírű szónokhoz! — Mennyire kérte annak atyai tanácsát!

Igy sikerült neki az aristokrátiát lecsendesíteni, s bennök azon reményt ébreszteni, hogy tán e dicső gyermek még védpaizsuk lehet Antonius eltűrhetlen uralma ellen.

Senkisémm gyanítá benne még most az aristokrácia vészangyalát, ki helyrehozandó volt azt, a mit Caesar elmulasztott; a boszúzó daemont, kinek kardja a pompejus-senatusi párt vérében fog fűrödni; a hatalmas triumvirt, kinek lábai alatt Italia virágzó városainak jóléte könyörtelenül széttiportatni fog.

Alig érkezett meg Antonius Romába, Octavián tüstént fölkeresé őt. Az első közönséges üdvözlések után következőkép szözlött Antoniushoz:

„Midőn atyám, Caesar, meggyilkoltatott, te nem valál jelen. Trebonius, a gyalázatos, beszélgetés által a curia bejáratánál feltartóztatott, hogy jöltevédnek veszedelmében segítségére ne lehess.

Bizonyosan inkább életedet koczkáztattad volna, mint hogy a megtámadottnak segítségére ne sietté volna. S midőn azután martius 17-én Tellus templomában az orgyilkosság megjutalmazása hozatott szóba, te tekintélylyel szözlaltál fel ily indítvány ellen. Eredetileg teneked is a gyáva ármány áldozatául kellett volna esned, hogy egyezhettél mégis a gyilkosok büntetésnélküliségébe, s nekik még saját fiadat is a capitolumba küldéd kezésül! — Midőn halotti beszéded következtében, melyben atyám tetteit s érdemeit a legmeghatóbban kiemeléd, a nép viharos dühében a gyilkosokat Róma falai közül kiüzni akará, — te távol tartád magadat. Később is semmi kísérletet sem tettél a gyilkosok ellen, te, Caesar barátja; te, a consul, te Antonius! — Te vagy az, ki a gyilkosokat menekülni, szökni hagyatad azon tartományokba, melyeket Caesar jelelt ki számukra, melyeket ők isteni és emberi törvény ellenére bírnak, miután a tulkegyes adományozót meggyilkolák. Mégis Decimus Brutus, ama tekintélyes tartományt, Gallia Cisalpinát bírja, oly közel ide Rómához! Azt felelhetnéd, hogy ez a senatus határozata volt; de a senatus-ülésben e kérdések szönyegrehozásánál te elnököltdél, te, kinek mindent fel kellett volna használnod ily határozatok meggátolására! De még az amnestiát ugy lehet tekinteni, mint pusztán kegyelmi ténytet, de a provinciáknak a gyilkosok kezébe adása, gyalázatos megsértése a nagy halottnak, s a te saját néze-teiddel is ellenkezőben áll!

„Felszözlaltk téged, Antonius, mindenre, a mi szent, az istenekre, a Caesar emlékére, légy nekem a gyilkosok törvényes üldözésében segédem; ha pedig az összeesküdtök s a senatustól való félelem attól visszatartóztatna, legalább ne akadályoz engem egy szent kötelesség teljesítésében.

„Tudd meg továbbá, hogy nekem a népnek fejenkint, az atyám végrendeletében hagyott összeget ki kell fizetnem, még pedig minél előbb, nehogy vonakodásom által a háladatlanság vádját vonjam magamra. Mindaz, a mit drágaságokban, ékszerekben atyám birtokából házadba hoztál, legyen a tied, de a készpénzt add vissza. Ha ez összeg nem lenne elég arra, hogy tartozásomat a népnek lefizess, akkor a te közbenjárásod mellett az állam pénztárát is igénybe fogom venni. Caesar jószágait is azonnal el fogom adni, csak hogy a nép megkaphassa a magáét!”

Az ifju Caesar váratlan bőkezűsége s bátorsága bámulatra ragadtá a consült. Rövid gondolkodás után így válaszolt:

„Ha Caesar a névvel és örökséggel együtt az uralkodást is neked hagyta volna, akkor tehetné nekem a consulság és igazgatás miatt szemrehányásokat. De a római nép még eddig az örökösök joggal senkinek sem adta el a maga feletti uralkodást. Szemrehányásaidat most nem torlom vissza; de köszönetre sem tartok számat tetteimért. Nem a te, hanem a nép érdekében fáradtam. Csupán csak egyre akarlak figyelmeztetni, a mit egyedül a te érdekében tettem, ha t. i. Caesarnak megboszulását megengedtem volna, mindaz, a mit rendelt, felfüggesztettél, végrendelet, s így a te füsátosod is érvényességét elvesztette, — s a holtest a Tiberisbe dobatott volna. Ezt megakadályozni akarván, kerültem a harcot az elvetemült gyilkosokkal, s a nekik lekötöleztet senatussal. — Nevedet és vagyonodat egyedül nekem köszönheted.

„Pénzköveteléseidet, s az állampénztárból való pótlást tréfának tartom. Te bizonyosan nem tudod, hogy a kincstár atyád által üresen hagyatott; az állam jövedelmei nem az állam pénztárába, hanem atyádba vitettek. Félek, hogy az állam a bekövetkehető vizsgálatkor Caesar vagyonának egy részét, mint sajátját vissza fogja követelni. Az is félek, hogy Caesar egyes jószágai miatt sok pert fognak nyakadba akasztani! A házamba hozott pénzmennyiség nagyon csekély volt, és nincs is már belöle semmi, mert az állam képviselői, Dolabellát s testvéreimet kivéve, a pénzt, mint tyranus pénzt azonnal feloszták maguk között. Általam azonban azon utasítást kapták, hogy azon pénz által Caesar hagyatékainak javára a senatus határozatára működjenek.

„Cselekedjél észszerűen, ad a pénzt, a mi még részedre jut, ne a népnek, hanem a károsultaknak. Nem rég olvashattad Apolloniában görög auctoraid mondasai közt, hogy mily állhatatlan és ingadozó a nép kegye. Mily sokszor szétzúzta már népünk a maga bálványait!”

E beszéd nagyon is érthető volt. Felindultan bucsuzott el Caesar a consültól, boszut esküdve ellene; de a boszu csak hosszu, nehéz 13 év mulva következett be!

Kiss Elek.

Történelmi kalászatok.

Irta Lehoeczy Tivadár.

(Vége.)

II. Enyingi Török Bálint.

Midőn a mohácsi vész utáni években I. Ferdinánd és Szapolyai János a magyar korona birtoklása miatt fegyveres kézzel léptek fel egymás ellenében s az országot seregeikkel elarasztták, Ferdinánd győzedelmét nem kevésbé mozdíták elő annak magyar vezérei: enyingi Török Bálint, Bakics Pál, tallósi Bánfi Boldizsár és Nyári Ferencz. Ezek közt kitünő szerepet játszott Török Bálint; ki sokáig lelkesülten küzde Ferdinánd pártja mellett, és mégis, csekély ok lön elegendő arra, hogy őt Szapolyaihoz áttérítse. 1535-dik esztendőben történt, hogy Bakics Pál születésnapját ünnepelvén, házában barátai összejövének s vigan mulatának. A vendégség után Török Bálint kocsjába ült s hazafelé indult. Utja egy erdőn vitte keresztül, hol váratlanul Delius Pál nevű tráziai születésű egyén és annak néhány czinkosársái által megtámadaték. Delius, ki Bakics ser-gében tiszt volt, dühösen rohant a kocsiiban szunnyadó Törökre és feléje irányzá sulyos kardját, de eltévesztvén a csapást, a védelmére bátran kiállott fővezér elől gyáván megszökött s a csalitban elbújt. Török ezen fondorlattal ügytársát Bakicsot gyanusítván, őt felindulásában párbajra hivta ki. Ferdinánd a kedélyeket csillapítani igyekvén, a vívást meg nem engedte, hanem megígéré, hogy az ügyet törvényes uton intézendí el. A megsértett vezér azonban ily elégtételt keveselvén, felmondotta császárnak a további szolgálatot s birtokait is melyeket Ferdinándtól nyere, elhagyván, Szapolyaihoz ment Budára, és annak esküvék hűségét. Szapolyai megörült ez előkelő férfúnak s őt azzal fűző szorosabban magához, hogy előbbi birtokai kárptólásául Debreczen városát és Erdélyben Hunyad várát ajándékozá neki. Így ir erről Buda, az ő historiájában.

III. Tűzpróba.

Az igazság kiszolgáltatásának módja, tagadhatlan, egy nemzet miveltésének biztos mérője. Ha a történelmet vizsgáljuk, ugy találjuk, hogy őseink, legalább a XIV. századig, e tekintetben még igen elmaradtak. Az istenítélet, a forróvíz — és tűzpróba, valamint a varadi káptalan előtt a szent László koporsója felett véghezvitett eskütétel, napirenden voltak s minden bonyolodott ügynél, hogy az igazságot kideríthessék, a tudatlan bírák a tűzpróbaóhoz nyultak. Az is bizonyos, hogy e kegyetlen igazságszolgáltatás neménél, természetesen sok század előtt, a püspökök és prépostok voltak legnagyobb befolyással; mert a tűzpróbát, a fennállott törvények és szokás szerint, a püspökök és prépostok székhelyein kelle véghezvinni.

A tűzpróba következő módon hajtatott végre: A vádlott, ki az igazságot bevallani nem akará, vagy ellenkezőt mondani nem tuda, három napra egy magános cellába zárattott, hol könyörgéssel és szigoru böjtöléssel kelle veszteglenie. Negyedik napon a főpap, egyházi ruhába öltözködvén, püspöki süveg nélkül, az oltár elé lépett s ott előbb imádkozván, egy az oltár előtt készen tartott, megszentelt vasat fogóval felvett és bizonyos szent énekek hangzása közt, a megszentelt tűzhez vitt, hol ezt szent vízzel meghintvén, a tűzbe vetette. A tűzhelytől a főpap ismét az oltárhoz tért és misét tartott; mely alkalommal maga is a szentséggel élvén, felhivta a vádlottat, hogy ő is járuljon az oltári szentséghez, de hogy lelkét még inkább ne terhelje, csak ugy, ha ártatlan. Míse végeztével, mialatt a folyvást élesztett tűzben a vas izzó állapotba hozottat, a főpap a vádlottat ily formán vallatá: Testvér, ártatlan vagy-e azon büntől, melylyel vádoltatol? „Ártatlan vagyok.” „Tiszta vagy?” „Tiszta vagyok.” Ekkor a vádlott ezen szavak elmondása közt: „Minden büntől és rossz cselekedettől ment levén, Jézus Krisztus azon szent testének ereje által, melyet ma magamhoz vettem. felveszem e vasat, meztelen kezébe vette a tüzes vasat és kilencz lábnyi meszeségre vitte. Hogy pedig a vádlott csalást ne követhessen el, azon három nap alatt, melyet böjtöléssel töltenie kellett, kezét ruhával gondosan betekergették s azt lepecsételték. Hogyha már most a vádlott kezét a tüzes vas meg nem égeté, ártatlannak, ellenben bűnösnek ítélték. Vajjon történt-e ily eljárásnál csuda, arról nincsenek adataink. A vallatásnak és undok nemét Róbert Károly 1308-ban végkép megszüntette s helyébe korszerűbb törvénykezést állapított. — Sajnos, hogy napjainkban is történnek egyes vallatási esetek, mik a sötét 13. század korszelleméhez hasonlítanak.

TÁRHÁZ.

A m. akademiál palota-tervek műlapja ügyében.

E lapok mult számában közzétett figyelmeztetésünkre vonatkozólag azon kellemetlen helyzetben vagyunk, hogy ki kell jelentenünk mikép az *akademiál palota-tervek* általunk kiadandó *fényrajzi műlapja* az igért napra, azaz dec. 20-ra, el nem készülhetett, minek oka egyedül a fővárosi műintézeteknek mostani rendkívüli elfoglaltságában rejlik. Midőn ezen kénytelen mulasztásért t. olvasóink szives elnézését kérjük, egyuttal jelenthetjük, hogy a nevezett műlap a karácsonyi ünnepek multával annál nagyobb esinnal fog megjelenni. Reméljük, újevre már kapható lesz, miről annak idejében bővebben. Egy példány ára 2 ft.; a jövedelem az akademiál építési tőke növelésére fog fordíttatni.

Pest, dec. 21.

A Vasárnapi Ujság szerkesztője.

Aranymondatok.

(Folytatás.)

— Aristoteles szerint, a ki hallgatni nem tud, szölni sem tud.
— A titkok, közmondás szerint, csak az tartja meg, a ki a tüzes szemet is megállja nyelvében.
— Antigonus Fülöp fiának, midőn ez töle többek jelenlétében kérdé, mikor indulunk meg a táborral, felelé: „Mikor a trombitát meghallod.”
— A jó hír-név a jó erkölcsök legjobb örököse. *Chi semina virtut, fama raccoglie.* (A ki érényt vet, jó hirt arat):
— A megsebesített becsületnek sehol sincs alkalmas orvosága.
— A világ, mondá Moxus, hálátlan: „nemcsak gyéren jutalmazza meg a jó szolgálatokat, de még hamis fényben is igyekszik állítani a legegyszerűbb tényeket. Különbén egy jó cselekedet fölötte áll a jutalmaknak, melyeket a világ adhat. Egyedül az Isten fogja megadni e jutalmat.”
— Moxus szerint, az emberek homokba írják a legnagyobb szolgálatokat, és a legkisebb megbántásokat márványra.
— A szenvedő érény, mond Southwell atya, hasonlít Arabia becses mézgyájához, mely nem fejlezt ki soha több illatot, mint midőn széttörök és felemészti.

— A jó név könnyen meghomályosodik, mer a rosztat könnyen hiszszük és a balvélekedést nehezen távoztatjuk.

— Elve volt Julius császárnak, hogy ne a tudósoktól dicsöíttessék, hanem a kisebbek közt legyen legnemesebb.

— Nehezebb helyrehozni a megsértett hirt, mint a sértetlent virágjában megtartani. Ez hasonló a tűzhöz, mely ha egyszer meggyulad, könnyen eltart fával; ha pedig vízzel oltjuk el, nem könnyen gyulaszthatjuk fel ismét, vagy legalább nem oly tisztán fog égni.

— Szokratesz szerint, a hírek szépségét ép oly gyorsan elhervaszthatja az irigység, mint a test bájjait a nyavalya.

— A szilárdsággal szerzett dicsőség nem sokáig tartó; azért Bion a dicsőséget *esztenők anyjának mondja*; mert hisz a jó emlékezet nagy időkre terjed.

— Csak a jó tettek szerzik a dicsőséget; azért szokta volt Demokrit mondani: hogy a *beszéd a cselekedetnek árnyéka.*

— A gonoszoktól származott hír és dicséret kevés keletű. Innét Agezilaus szokta volt mondani: „En akkor örülök, ha olyanok dicsérnek, kik nem félnének megfeddeni, ha rosztat tennék.”

— „Dolgozni és élvezni”; ezekben fekszik az élet titka. Ne legyünk se fukarok se tékozlók; mert az élet olyan mint a vas, mely elkopik, ha tulságosan használtatik, és megrozsdásodik, ha használatlan hever.

— A kérkedő hasonló a dobhoz, a mely nagy zörgést tesz és belől üres.

— Ha felfuvalkodottat látok, mondá egy bölcs, eszembe jön ama legyeeske, mely a szekér tengelyén ülvén, mondá: „haj, be nagy port indítok!”

— Ilyenek hasonlók amaz írást nem tudó gazdag Kálvizzinohoz, ki magát bölcsnek vélte, mert bölcsesket tartott házában.

— Ki magát szerfelett tudósnak tartja, családik. Legbölcsőbbnek tartatik az, ki véli, hogy legkevesebbet tud; ugy legesztelenebb az, ki gondolja, hogy legtöbbet tud.

— A kérkedés dicséretet talál ugyan a bolondnál, de a bölcs embert megszégyeníti.

— A dicsőség-vadászok bölcsök guny tárgyai, bolondok esodáltai, hízlekedők bálványai s tulajdon kérkedésöknek rabjai.

— Midőn egy szélesapó hazájának nagyságával kérkednék Arisztotelesz előtt, ez felelé: „az nem kérdés, de az igen, hogy te méltó fia vagy-e e nagy hazának?”

— Valamint a szél felfújja a hólyagot, ugy az esztelent az elhíthet.

— Elegetdő bére a jó tettek, ha azt a bölcsök helybenhagyják. Egy kinevetettvén, hogy midőn a színházban szomorú-játékát előadták, arra Plátón kivül más meg nem jelent, nyugottan mondá: ez az egy többet ér, mint valamennyi athénebeli. . . . A bölcs Antigonus minden dicsőségét az egy Zeno bizonylatában helyezé.

— A ki barátainak tett jó szolgálataival dicsekszik, kétségbe hozza a jó akaratot s bizonyos ellenségét szeré.

Nevelésügyi jóltevő.

Igló (Szepes), dec. 10.

Két fontos tárgyról kívánom önt, szerkesztő ur, értesíteni, melyek közelebről ugyan csak az iglói ág. hitv. egyházat illetik, de ugy hiszem, érdekel fognak birni az egész magyar közönség előtt is.

F. é. nov. 16-án hunyt el Iglón 79 éves korában *Trangous Jozsef* ur, a XVI. szepesi város tiszteletbeli grófja és a felső magyarországi bányapolgárság érdeműs főjegyzője. Az iglói egyház 50 évig tisztelte benne buzgó világi felügyelőjét. A míg élt, folytonos munkássága, bölcs tanácsa és czélszerű intézkedései által tartá fenn egyházunkban a jó rendet és évről évre emelé, nagyobbítá annak erkölcsi sulját, halálával pedig nem mindennapi anyagi áldást hozott egyházunkra. Dec. 1-je volt azon nap, mely az iglói egyház évkönyveibe másodsor irá be ragyogó betűkkel a Trangous nevet.

Ekkor ugyanis egyházi közgyűlés tartatván, felolvastott elhunyt felügyelőnk végrendelete, melyben vagyonának nagyobb részét az iglói ev. egyháznak hagyta, különösen iskolai tökéjének nagyobbítására, úgy hogy a nevezett egyház mintegy 45—50,000 forintnyi vagyonnak lett újabban örökösévé. *) Mélyen megindították a gyűlékezést a végrendelet utolsó szavai, melyekből kitűnt, mily fontos volt előtte a nevelési ügy, s mennyire szívén fekdött polgártársainak jóléte. „Emlékgva — így zárja be végrendeletét — úgy hiszem, jóra fordítom saját munkásságom által szerzett és megtakarított vagyonomat, s azon nyugodt és megelégedett öntudattal néztek halálom órájának eléje, hogy törekvésem, a közjónak élni, nem maradt egészen siker nélkül, s reménytelve intézem utolsó kérésemet polgártársaim — és hitsorsosaimhoz, hogy mindenek előtt az ifjúság czélszerű nevelésén hathatósan munkálkodni s azt gondosan ápolni meg ne szűnjenek; mert ez által fogják gyermekeik szerencsését s családjaik boldogságát legbiztosabban előmozdítani.“ — Hálakönyvek toluának a hallgatók szemébe, s kegyeletlenül áldotta magában mindenki a jeles elhunyt emlékezetét. Adja Isten, hogy hagyatéka dus áldást hozzon a jövő nemzedék boldogságára, egyházunk és szeretet hazánk dicsőségére!

S most azt hiszi ön, szerkesztő ur, hogy miután a sors így megáldott bennünket földi javakkal, kezeinket öbe téve, így kiáltunk fel: „no, hála Istennek, vége lesz már egyszer a koldulgatásnak, nem kell már ezután templomra, iskolára adakozni,“ korántsem. Volt valami tiszteletet gerjesztő, lelket emelő, egyházi közgyűlésünk azon újabb határozatában: „hogy mind azon fiatalabb családapák, kik mintegy 7 évvel ezelőtt, midőn az iskola fenntartása nagyszerű áldozatokat kívánt az egyház tagjaitól, még semmivel sem járultak az egyház tökéjének szaporításához, most újabban szólíttassanak fel, hogy az egyházi vagyont gyarapítsák ők is tehetőségük szerint.“ Hogy pedig ezen adakozásokra még szükség lesz, könnyű átlátni, ha az iglói tanoda nagyobbításának tervét vesszük tekintetbe. Az egyház ugyanis elhatározta, hogy idővel teljes 8 osztályú gymnasiummá fogja tanodáját kiegészíteni (meghagyván az eddigi 4 osztályt mostani alakjában, hol kombinálva van a gymnasiumi a reál tanfolyammal), s ennél fogva az V. osztályt már a jövő iskolai évben fel is akarja állítani. Azon kívül tekintetbe vévén a szegényebb sorsu tanulókat, egy *tápiintézet* létrehozása határozott, melynek fenntartására az egyház egyelőre 2000 ftnyi tőkét alapított, az egyház tagjai pedig kijelenték, hogy szívesen fognak ahhoz évenként egyszer az őszi hónapokban élelmi szerekekkel járulni.

Különben az egyház óvatosan azaz számítva halad, s addig új dologba nem fog, míg be nincs bizonyítva, hogy azokat kellőleg berendezni s fenntartani képes, s míg a már fenállónak kellő alapot nem vetett. Ezen elvből kiindulva, mindenek előtt azon férfiak állásán akart könnyíteni, kik csekélyebb fizetés mellett is évek óta vezetik a lelki dolgokat és az ifjúság szellemi fejlődését, s ennél fogva a lelkész és a tanító fizetését elismerésre méltó arányban javítá. Meg kell még említenem, hogy a szellemi élet fejlesztése körül tett intézkedések mellett, az iglói egyház a testi épség czéljairól sem felejtkezett meg; a mult nyáron ugyanis a növendékek számára *testgyakorló intézetet* állított fel, s lehetetlen itt azon dícséretes buzgóságot nyilvánosan meg nem említeni, melyet az egyház tagjai ennek létrejöttén kifejtettek. Biztos kilátásunk van továbbá, hogy jövő nyáron a városi község közreműködése mellett *usodánk* is lesz, melynek szükségét régóta érzi itt minden okos ember.

A másik, egyházunkat illető fontos esemény, melyről ugyan már előbb kellett volna szólnom, az egyházi *felügyelői hivatal betöltése* vala. Az osztályon közbizalom a tisztségre oly férfit választott, ki hazánkban sokkal inkább ismeretes kitünő ercléről, melyet a prot. autonomiának megvédésében a közel multban kifejtett, hogysem szükség volna öt ez igénytelen sorok által közelebről megismertetni. E férfi *Fest Imre* ur, Szepes megye volt első alispánja, egyszermind a XIII városi esperességek kevéssel az előtt megválasztott világi felügyelője. — Egyházunk új kormányától sokat várunk, és ismerve felügyelőnk buzgó tevékenységét és a korral haladó szellemét, bizton hisszük, hogy többi derék hivatalársainak közreműködése mellett, reményeink befognak teljedni.

Carlopagó.

Irodalom és művészet.

+ (A „Falusi Gazda“ is) új erővel készül jövő évi pályájára, *Girókuti P. Ferencz* szerkesztése mellett, kinek kezei közt e lap előfizetőinek száma egy év alatt megnégyszereződött. A „Falusi gazda“ mellett ennek kiegészítő része gyanánt új évkor „*Gyümölcsészet magyar albuma*“ fog megindulni, mely a Magyarországon termő gyümölcsök színezett ábráit hozandja, magyar és francia nyelvű szöveggel, a mi a gazdasági irodalmunkban érezhető hiányt fog pótolni. A fültételeket illetőleg utasítjuk olvasóinkat az előfizetési felhívásra, mely testvérlelapunk a Politikai Újdonságok mellett küldetett szét, s melyet a gazdaközönség szíves figyelmébe ajánlunk.

+ (Reményi első hangversenye) mult vasárnap tartott meg az „Európában“ számos közönség előtt, s igen fényes sikerrel. Az előadott darabok közt legnagyobb hatást tett Beethoven négyese.

+ (Reményi Ede harmadik hangversenye) ma d. u. 4 $\frac{1}{2}$ óraker tartatik az „Európa“ teremében, következő műsorozattal: 1. „Hármas“, szerző Mendelssohn-Bartholdy (D-moll) zongora, hegedű és gordonkára, előadják Stocker Ede, Reményi Ede és Szuborics M. 2. a) „Mab Királyné“ (Queen Mab) álomkép (Shakespeare után) hegedűre zongorakísérettel szerző és elő-

*) 33000 ft. készpénz, egy emeletes ház, melyet különösen egy felsőbb leánynevelő számára rendelt, és több bányarészevény.

adja Reményi Ede. b) „Magyar románé“ Mosonyitól, hegedűre átírta s előadja Reményi. c) „Hősies és Friss“ magyar négyes, szerző Reményi, előadják a fennevezettek. 3. „Négyes“ szerző Beethoven (F-moll 95-ik mű) előadják a fennevezettek.

+ (Jótekönyvesül akadémiá.) Ma vasárnap a nemzeti színházban zenészi és szavaltati akadémiát rendeztetik a pesti kereskedelmi kórház javára: Figyelmeztetjük rá a fővárosi közönséget. Hollósy-L-né, Reményi Ede és Szerdahelyi Kálmán is közreműködendnek. Az érdekes műsorozat 18 pontból áll. A helyek ára szokatlanul fel van emelve.

+ (Hangverseny.) Volkman Róbert, jeles zeneszerzőnk jan. 6-án a Lloyd-teremben hangversenyt rendezend, melyben kizárólag csak nagyhirű zeneköltőnk legjelesebb szerzeményei fognak előadni. A közreműködők fővárosunk legelső zenészei lesznek.

— A ki a magyar lapok mellett német lapokat is kíván jártni, figyelmeztetjük a „Wanderer“ és „Neueste Nachrichten“ bécsi újságokra, melyek hazai közügyeinket mindig a legmelegebb részvétellel tárgyalták. Ez utóbbi lap Pesten Beermann Gyula vezetése mellett főnk hivatalt állított föl, mely mind előfizetéseik elfogadására, mind beiktató hirdetések fölvetelére fel van hatalmazva.

+ („Az Ország tükré“) című új képes lapra az előfizetési felhívás szétküldetett és gondosan kiállított próbálaja megjelent. Balázs Sándor szerkesztése mellett, Engel és Mandello kiadásában, megjelenik e lap minden két héten egyszer, képekkel és havonként egy műlappal. Előfizetési ára egész évre 12, félévre 6, negyedévre 3 ft.

+ (Színházi hír.) Beszélük, hogy a színpadról lelépendő *Hollósy Kornélia* helyébe az igazgatóság *Bogya Rózát* szándékozik szerződtetni.

+ (A „Nefeletts.“) jövő évi folyamát a közönség figyelmébe ajánlandó, szintén adott ki mutatószámot, mely három iven Fáy András, Tompa Mihály, Kovács Pál, Dobsa Lajos, Lauka Gusztáv, Dalmady, Bolnai s több másoktól tartalmaz dolgozatokat; ezenkívül egy nagy színezett divatképet, női munkához 40 különféle rajzot s két magyar öltözké szabásrajzát hozza. A lap félévi előfizetési ára 6 ft.

+ (Szegény az eklézsia.) A mult havi műtárlatból egyetlen egy képet sem vehettek meg, mert — nem volt pénz.

+ (Az *Emília* által szerkesztett „Magyar nők évkönyve“) 1862-ik évfolyama Engel és Mandellonál igen díszes kiállításban megjelent. Kizárólag magyar írónok által irt tartalma lehetőleg változatosan van összeállítva. A könyv elején özv. gr. Batthyány Lajosné, gr. Nádasdy Lipótné és özv. Damjanics Jánosné sikerült könyvomat arcképei foglaltatnak, melyek után „Hazai képek“ cím alatt, szintén könyvomatban, igen csinos táj- és genreképek következnek, leíró szöveggel. A már tavaly is kötetesen fogadott „Évkönyv“ ez évi folyamát özv. Maderspach Károlynéknak, „a sokat szenvedett, nagy honleánynak“ van ajánlva.

+ (A *Ráth György* által szerkesztett) s Heckenast Gusztáv által kiadott „Országbírói értekezés a törvénykezés tárgyában“ című munka 2-ik kötetének második fele is megjelent, s ezzel a hasznos munka be van fejezve.

+ (Jósika Miklós „Egy magyar család a forradalom alatt“) című korrajzának 5-ik és 6-ik kötete megjelent Hartleben K. A. bizományában. Ajánlata a könyv czímében s a szerző nevében foglaltatik.

+ (Egerben is jelent meg) legközelebb két könyv. Az egyik: „*Szent koszorú*. Imák és énekek füzve a ker. kath. ifjúság számára kiadták *Zsaskovszky Ferencz* és *Endre*.“ A másik: „*Egri írók albuma*. Tudományos és szépirodalmi évkönyv, szerkeszti *Szabó Ignác*.“ Vannak benne dolgozatok Pájer Antal, Balaton, Danielik József, Mindszenti Gedeon, Zalár és más íróktól.

+ (Az „Egri Értésítő“) új évtől kezdve „Egri Posta“ cím alatt fog megjelenni. Írányit Danielik József szerkesztése mellett, jövőre is a régi marad.

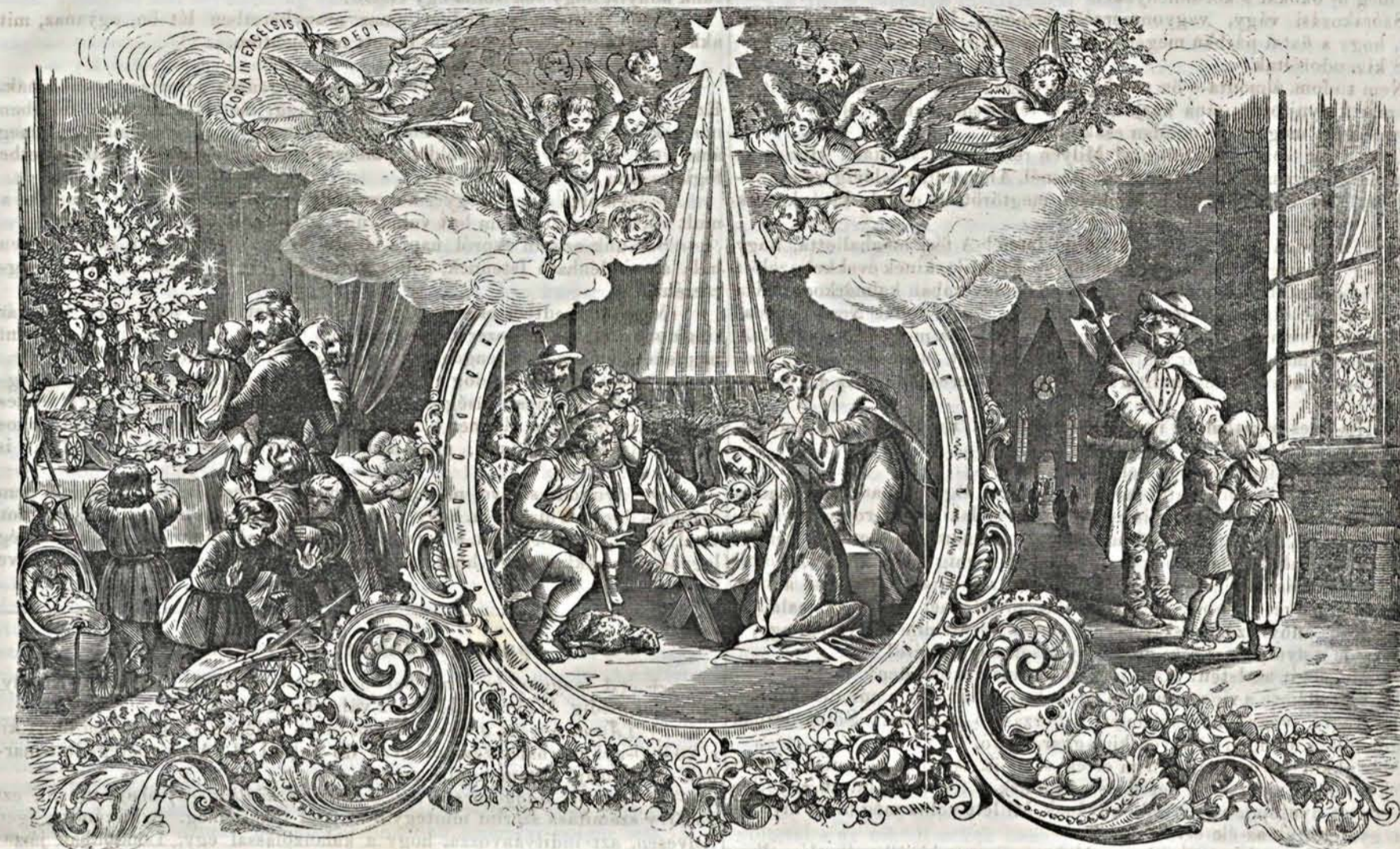
+ (Az „Aradi utasítók naptár“) 1862. évi folyamát megjelent. Szerkeszté *Márton Ferencz*. Ára füzve 70 kr.

+ (Uj lap.) A napokban egy új, eddig nem is sejtett hetilap mutatószámára küldetett szét; czíme: „*Egyveleg*.“ laptulajdonos, kiadó és szerkesztő egyszemélyben: *Ilméri K. István*, a „P. Hírnök“ egykori szerkesztője. „1862-ik év“ 5-től (melyik hónapban?) kezdve, minden vasárnap egy ívnyi tartalommal jelenik meg. Előfizetési ára egész évre 4 ft. 50 kr, félévre 2 ft. 50 kr, negyedévre 1 ft. 50 kr.

+ (A „Sárospataki Füzetek“ ez évi folyamának 9-ik füzeté megjelent. A jelen füzet tartalmát különösen érdekessé teszik: „A nagy filozof Verulam Bacon jellemzésének“ folytatása, Macaulay után Könyves Tóth Mihálytól s „A magyar szentegyház viszonya a római kuriához az Árpád-ház kihálása után Robert Károly, Nagy Lajos és Zsigmond királyok alatt,“ Pálkői Antaltól. — A szerkesztő *Ántalfi János* egyuttal új előfizetést nyit a jövő 6-ik év folyamára, egész évre 6, félévre 3 ft. Ajánljuk a jövő évi folyamát 10 füzetből fog állni. Ajánljuk a komoly olvasmányokat kedvelő közönség pártfogására.

+ (Előfizetési felhívás.) *Kriza János* erdélyi unitárius püspök és *Nagy Lajos* unit. pap és tanár előfizetést nyitnak a „*Keresztény magvető*“ II-ik kötetére, mely a jövő tavasszal, az első kötethez hasonló alakban és terjedelemben fog megjelenni. Az előfizetési pénzek 1 ft. Ajánljuk a jövő évi előfizetésekhöz Kolozsvárra, január végeig küldendők be. E második kötet az elsővel együtt 2 ft. 50 kron rendelhető meg.

Vasárnapi Ujság 51-ik számához 1861.

KARÁCSONY ÜNNEPÉRE.

Van, a ki ránk gondot visel!

Karácsonyi elbeszélés GYÖRY VILMOSTÓL.

Ez a kis történet nem valami gondolt mese, hanem valóban megtörtént esemény. — Gyakran megfordultam azon családnál, a melylyel történt, s maga a család — közölte velem egy bizalmas alkonyon.

Ugyanis legelső megjelenéseimkor ki nem kerülte figyelmemet egy sajtószertű kép, mely a Berlin egyik legelőkelőbb utcájára nyíló öt szobás szállás legdíszesebben butorozott nagytermében függött.

A kép ebből állott: igen csinos aranykeret foglalt be egy fehér lapot, melyen, üveg alatt, rajz vagy festvény helyett egy angol nyelven irt karácsonyi verseske volt szemléltető, s alatta írva ezen szavak:

„1842. Karácsony. Oh van, a ki ránk gondot visel!“

Sokáig szemléltetem e képet, s végre bátor voltam kérdést intézni.

— Feltűnt önnek? — kérde a kedélyes öreg úr mosolyogva — van ennek egy társa is, de az én szobámban.

S övvel karon fogott, és hálószobájába vezetett. Ott is díszes aranykeret függött, a melybe meg kép helyett a vargamesterséghez tartozó mindenféle eszköz volt foglalva.

Az ilyen magyarázat persze nem hogy kielégítene, sőt csak inkább fokozza kíváncsiságunkat.

— Majd ha egykor magunk leszünk, s ha érdeklí önt, beszélék egy történetet, mondá az öreg mosolyogva.

S néhány nap mulva beváltotta szavát.

Egy alkonyi órában látogatást tettem a családnál ismét, az öreg ur maga volt honn, s nem feledkezék meg minapi ígérteréről. Két karosszékot vontunk a pattogó tűz kályha mellé, s egymással szemközt helyet foglalva, a kedélyes öreg ur igen nagy bensőséggel e történetet beszélt el:

— Nem tudom, tapasztalta-e ön az életben, hogy vannak emberek, a kik — úgy látszik — azért vannak teremtvé, hogy szenvedjenek. — Jellemük és magukviselése ellen kifogást nem tehet senki, becületességükön nincs egyetlen árnyfolt, — bizonyos ideig talán elégedettek is, — hanem egyszerre csak, nem tudni, miért, és nem képzeltetni hogyan: a sors elkezdí őket sajtnak, csapást csapásra mér rájuk, s néhány rövid év, sőt talán néhány rövid hónap elrabolja minden boldogságukat.

En ismertem ilyen férfit. Kereskedő volt Hannoverában, becületesszorgalmas ember, a ki nem vétett soha senkinek. — Tökéletesen meg elégedve sorsával, s ha vágyott még valamire, az egy szerető nő szív volt, a mely örömeit megosztja, hogy ezek annál nagyobbak, annál édesebbek legyenek.

S nem maradt teljesületlen ezen vágya sem. Nem épen szegény szülék egyetlen gyermekét jegyzé el, a ki már csak azért is megérdemlé az egyetlen, sőt a páratlan nevet, mert igazán és tisztán szeretett.

Oh ha látta volna ön e kis családot, a mint én láttam, midőn boldog házasságuk évnapiján ily bizalmas, kedves alkonyon együtt ültek, a nő szülei, a fiatal pár és szerelmük záloga szép, telt arcu kis csecsemő! A szülék és nagyszülék szemében könyösillogott, ajkaikon mosoly lebegett, mikor egymásra, majd megint a kisdodra néztek, s halkan sóhajták mind a négyen:

— Milyen jó az Isten!

S oh ha azután látta volna ön egy hónap mulva, mint a hogy láttam én, hogy a sors hogyan megsemmisítette ezt a boldogságot? ! Nehéz elhatározni, vajjon azon csodálkozhatunk-e inkább, hogy oly rövid idő alatt történt e változás, vagy hogy ily változás történt? !

Minek festénem hosszasan a hamar jött de soká-soká tartó szenvedéseket? A nő szülei egy rövid hónap alatt meghaltak, s a fiatal pár épen azon napon temeté el első szülöttét, midőn tudomásukra jutott, hogy azon kereskedelmi ház, melynél majdem egész vagyonuk letéve volt, megbukott.

És ne vélje ön, hogy ez kigondolt mese, mintha talán véle sajnálkozását akarnám felgerjeszteni, költeménynek tulság volna emnyi csapás, oh de a valóságban iszonyú!

S most már mitévők legyenek? Kicsoda kölcsönözne Németországban a bukott kiskereskedőnek annyit, hogy üzletét folytathatná? Hiszen a kölcsönvett pénz maga is áru már, s ha ez maga emészti a kamatokat, mi maradjon akkor élelemre, kiadásokra, tőketörlesztésre.

Azután meg az a szellemi nyomás! Minden hely, a hová a szem nézett, a kedves eltávozottakra emlékeztetett és ez az emlékezés fájt, fájt kimondhatatlanul.

Hannoverából az idét is igen sokan vándoroltak ki Amerikába. Csodás dolgokat beszéltek arról a tengerentuli világról. Voltak egyének — a

kereskedőnek személyes ismerősei — kik bár önala kevesebb szorgalmuak, néhány év múlva még is gazdagon tértek vissza.

S a mit az ember óhajt, mit tenni akarna, annak védelmére talál mindig új meg új okokat s körülményeket.

Szórakozási vágy, vagyonszerzési remény, hatalmasan működtek együtt, hogy a fiatal párban megérleljék a kívándorlás gondolatát.

S kivándoroltak.

Nem tudom, álmodta-e ön valaha, hogy igen igen sok kincset talált, s midőn már kinyújtotta utána karját, akkor felébredt, s akkor olyan fájdalommal és levele meg, hogy minden csak álom volt.

Ilyen álom volt — Kalifornia! Milyen rémitően csúsznak! Hiszen az az aranyásás borzasztó munka a köfektésnél. Alig voltak féligig az aranyországban, férj és nő testben lélekben megtörtöten odább kívánczoltak ismét.

Igen, de hová? Oh bizonynyál jó az Isten! A férj meghallotta, hogy van New-Yorkban egy gazdag kereskedő, az ő földije, kinek évekkel azelőtt igen sok — zolgalatot tett, midőn amaz még Hannoverában kalmárkodott. Ha valahol — ennél bizonyára lesz valami állomás. — fel tehát New-Yorkba!

Hanem az emberek igen igen megváltoznak, ha meggazdagodnak! A férj megjelent ama gazdag ur előtt, elpanaszlta sorsát, elpanaszlta olyan szavakkal, férj és nő testben lélekben megtörtöten odább kívánczoltak ismét.

— Hja édes barátom, ez így megy a világon! Én bizony nem segíthetek önön semmivel.

Es valóban minden segély nélkül h gyta.

S most képzelje ön a fiatal párnak helyzetét. Egy roppant városban, ahol mind, mind csupa idegen és ismeretlen ember lakik, egy roppant városban, melynek egyik legféltreesebb utcájában nyomorultan, betegben tengődik a fiatal nő, alig néhány hónapok kisdédel, míg a férj kora reggeltől késő estig állomást hajhász, kész volna bármely hivatal elvállalni, a mely becsületes, a melyet megbir, s a mely elég jövedelmet ad, hogy családját eltartsa, és annyi száz és százezernyi ember között nincs egyetlen egy, a ki megzánja és nyomort, s a ki módot nyújtson enyhítésére!

— Megsegit az Isten! Majd jóra fordul megint minden!

Ez volt eleinte a vigasz, hanem ez is bágyadtább lőn minden nappal.

Es végre, végre megszülemlt a borzasztó gondolat! Sötét órának sötét gondolata, de igen könnyen kimagyarázható.

Már akkor harmadnapja n-m ettek semmit. A nő emelője nem tudott táplálékot adni a viaszgóra beteg csecsemőnek, a férj nem tudott egyetlen egybe falatot nyújtani, a szenvedő anyának. Mi lett volna még, a mi kívánatossá tette elöttük az életet?!

Ha talán becselen uton akar vala keresni, arra kínálkozik elég alkalom, de mind a férj mind a nő sokkal romlatlanabbak valának, inkább a halált választák, semmint az életet és a bűnt.

Epen karácson előestéje volt az ezernyelcszáznegyvenkettedik évben. Künt a leggyönyörűebben alkonyult le a tél nap, utóságáraival megaranynozta a templomok kupjait és tornyait; ezekben ünneplésen kondultak meg a harangok, hirdetenők Istennek dicsőségét, a ki egészültöt küldé a földre, s ugyanekkor pattogott, szíszeggett már ama kis szobában a meggyújtott szén, melynek gőze három életet volt elfojtandó.

Oh ez rémületes alkony volt! A szén ugy szíszeggett, egy pattogott, s oly győsan terjesztő fojtó gőzét.

A férj ott ült beteg neje ágya mellett, és sirt! Csodálatos, hogy e borzasztó pillanatban bírt még annyi lélekjelenléttel, hogy sirtott.

— Oh e gőz, jaj énnekem! — sikoltott fel a nő szomjúan s lázasan megragadta férje kezét, azután bágyadtan hanyatlott vissza!

— Türelem, Betti, mindjárt vége lesz mindennek — susogá a férj kámbultan, rémítő hidegséggel.

— Istenem, Istenem, irgalom Istené! — kiálta a szegény asszony és imára kulesolá szára kezét.

E pillanatban koczogtak az ajton:

— Dicsőség legyen Istennek a magasságos mennyekben — szólt kívül egy férifüg — a fölön békeség és az emberek közt jóakaratt!

Ha én önnek híven le tudnám festeni, hogy e szavak milyen hatásuak voltak!

Oh az élet még is kedves tulajdon!

A kábult férj, a ki előbb esküvel fogadja neje, hogy bármily kint érezzen meg nem nyitja sem az ajtót, sem az ablakot, e hangra örömkilátással szökött fel helyéről, az ajtóhoz rohant, s egy hatalmas rántással kitért.

Az érkezett férj, egy vallásos egyetnek tagja volt. Vannak Amerikában egyetletek, melyek egyes tagjai a nagyobb ünnepek alkalmával házról házra járnak, s az ünnepeket tárgyaló vallásosköltői nyomtatványokat osztogatnak. A vagyonszerzési vágy az ajándékokért játékokra szokott, a szegényeknek káppal díjtalannul, vigasztalásul.

— Az ég irgalmára, mi történik itt?! — kiálta fel a karácsonyi költeményt hordó férfi — hiszen ez háromszoros gyilkosság akart lenni?!

S lehetett volna tagadni?

A boldogtalan férj elpanaszlta sorsát. A becsületes ember a legérdekeltében hallgatá végig szavait, néha néha szakasztván csak félbe az iszonynak vagy a szájalomnak felkiáltásával.

A férj elbeszélése rövid volt, de hatott. Nem telt bele fél óra, s a beteg nő és gyermeke tiszta kórház kényelmes ágyában szenderegtek s a férj ágyuk előtt térdelt, sirt és imádkozott.

Hanem imádsága ne n állt egyébből, mint e szavakból:

— Oh van, a ki ránk gondot visel, legyen áldott az ő szent neve!

Hanem miért untassam önt még soká. Az a férj én valék, az a család az én családom volt. Ifjú ember, higgye meg, rövid három év alatt szenvedtünk annyit, hogy sok volna egy életre!

Azon költemény, melyet amaz aranykeretben lát ön, ugyanaz, mit akkor, amaz emlékezetes napon hozott megmentőm.

S mit jelent a másik kép?

Megmentőm ajánlata folyt in egy cipőgyárbá jutottam munkásnak. Ez volt azon szerzőm, mi szobában függ, melyly az első félyben nőmnek és gyermekemnek életét biztosítam. Oh úgy-e megérdemli ez is, meg ama vers is, hogy ismét boldog emberré levén, mindkettőt aranykeretbe foglaltassam?

Félymulva nőm és gyermekem tökéletesen eröhöz jöttek, s mintha a mult csak borzasztó álom lett volna, úgy tűnedezett fel lelkünk előtt.

Sorsunk ezután napról napra javult. Végre jóvát látt, hogy legyen hála a mindenható Istennek, nehéz volna embert találni, a kivel megcserélnék.

Megismerkedtem mesterségem folyama alatt egy nagyszerű börtnyár tulajdonosával, az megszeretett, megbizott bennem, s mint a kis Németont meglehetősen ismerem, engem választott berlini ügynökévé.

S azóta milyen boldog ember vagyok! S minek köszönhetem boldogságomat? Ha a kényszerűség annyira lesújtotta volna lelkemet, hogy vétkes uton akartam volna életmet biztosítani: eddig talán régen valami nyirkos börtönfölkén tespednék, míg nőm és leányom, oh még e gondolat is borzasztó!

De nyugodt szívvel mondhatom, hogy a becsület utjáról soha el nem tértem, s ihletten hirdetem, hogy van, van egy hatalmas úr, a ki ránk gondot visel! Ha ad is szenvedést, a vigasztalást sem vonja meg, s midőn a szükség legnagyobb, akkor van hozzánk legközelebb! Áldassék az ő szent neve örökké.

Ipar. gazdaság. kereskedés.

+ (A magyar kereskedelmi bank igazgatója) Ullmann Károly, ellenörül pedig Wahrmann Móríc választatott meg.

+ (A marhavész a Királyhágón tul) 8 vidéken 32 helysében ütött ki, s 20,000-nyi marhalétszámból 1794 db hullott el. A megbetegedett marhák száma majd háromennyre megy.

+ (A ki Magyarorszából a londoni kiállításra) haját utazni, ezt Erkővy számítáása szerint mintegy 600 fillert teheti meg. A kiszámító, igen helyesen, azt indítványozza, hogy a kalauzolással egy Londonban jártas hazánfiat kellene megbizni.

+ (Új találmány.) Bazin d' Angers francia mérnök oly jelzőt talált föl, melyszerint a vaspályán akárki egy, minden kocsiá alkalmazandó gép által jelt adhat, s ez áthat a másik kocsiá is és így tovább nagy hirtelen széles egész a vonatvezetőig, ki a vonatot azonnal megállíthatja.

+ (A londoni világkiállítás) Aradvároša) búzával, kukoriczával, liszttel, borral, szeszszel és mustárral lesz képviselve, a mint eddig tudomásunkra jutott.

Közintezetek, egyletek.

+ (Ajándék Muzeyumunknak.) Szokoly Viktor né asszony Muzeyumunkat közelebb két érdekes tárggyal gyarapította. E tárgyak egyike egy eszkeresz karabély, melynek ágya elefántcsontból készült, s arannyal van zománcozva. E fégyver állítólág Shamyt egyik hadsegédének tulajdona lett volna. A másik egy kozák kocsira, mely arról lett nevezetessé, hogy okt. 15-én a varsói templomok egyikében szerepelt az imádkozók kiverésében.

— (A pesti játékok négykezehez következő ajándékok folytak be. A pesti Jászef-hengermalomtól 6 mázsa liszt, 1 mázsa dara. — Barber fiaj uraktól 3 mázsa liszt, — Rechnitz M. urtól egy zsák bab és egy zsák lencse, — a dunagőzhajózási társulattól 20 öl tűzifa, — Karcsag B. urtól 4 öl tűzifa, továbbá Bécsből egy ismeretlentől Lobmayer ur által 10 darab üvegcásár tejuvegből. Az egyesület ezen kegyes adományokat mély hálijának kifejezése mellett ezennel közhírré teszi.

+ (A vas megyei gazdasági egylet) január 7-én d. e. 10 órakor Szombathelyen közgyülést tartand.

Baleset.

— (Rablógylkosság.) Nov. 13-án a zalavári apáttság birtokában lévő felső-báránai pusztán: Tóth György uradalmi vadász 6 ráló által éjjel tájban megtámadtatván, miután ő ezek közül kettőt agyon lött, egyet pedig megsebesített: végre a félbősült rablók dühenek áldozatja lett. A rablók előbb agyonlövött czinboráik holttestéhez vezetvén s jobb kezét baltával eltörvén, végre szobájában agyonlőtték, mikép sebei mutatták, egy lövéssel meg nem elégedve, hanem több lövést irányozván mellének. A gyilkosság követkeése után pedig minden fegyvere, ruhája, ezüstkanaljai elraboltattak. Csodálatos, hogy a szerencsétlen vadász neje mind e mellett legkisebb sérelem nélkül maradt: V. J.

Mi ujság?

+ (A budai Horvát-kert ügyét.) a városi tanács akként döntötte el, hogy a kert emmi esetre sem fog felosztatni háztelkekre. Szép; csak hogy az is szép lenne, ha a kerten végig vonuló, büdös csatornát betemetnék.

+ (Kinevezések.) Novák Ferenc, kir. táblai ülnök, Zalamegye adminisztrátorává, Herber Zsigmond és Maudich Tivada, az egykori szerb vajdasági helytartóság tanácsosai, s Friedrich György, disponibilis megyefőnök, a magyar kir. helytartóság valóságos tanácsosaival nevezettek ki.

+ (Kinevezés.) Frank Károly, nyugalmazott altbnyag, a Magyarországon parancsnokló tábornok adlatusává nevezetett ki.

+ (A bélyegügy.) E napokban tétetett közzé azon legfelsőbb kézirat, mely elrendeli, hogy a bélyeg- és illetéktörvény Magyarországon is teljes erejében föntartatik, s ehhez képest valamint a felek beadványai a hatóságokhoz, egy a bírósági kiadványok is a szabályszerű bélyeggel láthatók el.

+ (Adóügy.) Azon, minden lapban közlött hírt, mintha Pesten az adó katonai behajtása felfüggesztettet volna, alaptalanak bizonyult be. Az erre vonatkozó megszüntető rendelet csupán az 1862-ik évi adó első részletére terjed ki; a korábbi adók, mint előbb, katonai executioval hajtandók be.

+ (Jámbor-László.) pesti ügyvéd, Pestváros főügyészének nevezetett ki.

+ (Halalozás.) Széki gróf. Teleki Ferenc cs. kir. kamarás, életének 75-ik évében, f. hó 11-én Sáromberkén (Erdély) meghalt.

+ (A „Fekete Leves.”) habár szerkesztője a katonai törvényszék által fogságra íteltetett, tovább is rendesen meg fog jelenni. Az elílt szerkesztő jelenleg a budai várfőházában van.

+ (Halalozás.) Magócs István, ferenczrendi szerzetes és tartományi érdemfőnök, Gyöngyösön, e hó 11-én 71 éves korában elhunyt. A boldogult Abaujmege Cséer helységéből született, s 1813-ban pappá szenteltetvén, mint a rend egyik legkitünőbb tagja, már 33 éves korában tartományi főnökké választatott; később, e méltóság megszűntével, Gyöngyösön mint házfőnök, igen sokáig böles tapasztalt kormányozta a rendet. Szerzetestársai még sokáig fognak szeretettel visszaemlékezni az elhunyra.

— (Zágonyi őrnagy hazánkba az észak-amerikai hadseregben.) E napokban egy new-yorki illusztrált hírlap száma jutott kezünkhez, mely reánk nézve kétszeres érdekléssel bír, miután a képek nagyobb része egy kívándorlott hazánkba hős tetteinek dicsőítésére szolgál. E hős Zágonyi őrnagy az észak-amerikai unióisták szolgálataiban, ki 150 lovasával a déli rész nagyszámú csapatjai ellenében több ízben vitézül tűntette ki magát. Az idézett képes ujság erre vonatkozólag négy sikerült képet hoz. Az egyik Zágonyi őrnagy arczképe, a másik kettő az ellenség megtámadását, s a csatát, a negyedik a halottak eltemetését ábrázolja. Míg ez érdekes tárgyrol bővebben szöhlhatnánk s a rajzok másolatát közölhetünk, elég legyen csak annyit mondanunk, hogy Zágonyi őrnagy, az amerikai lap adatai szerint, Szatmar-megyében született, 1848—49 huszár kapitányiságig vitte fel Bem alatt az erdélyi hadjáratban s azután kivándorolt. Később amerikai polgár lett, hol meg is házasodott. Ki tudja, mily jövő vár még reá!

+ (Emlékalbum.) Hollós-L nének, melőlőb a színpadról végkép visszavonulna, tisztelői egy photograph-emlékalbumot szándékoznak átnyújtani, mely ünnepelt művésznök jeles szerepeinek jellemalakjain kívül, az öt először szerződött gr. Ráday Gedeon, továbbá pályatársai, eredeti dalműszerzőink s néhány kitünőbb művészarátnak arczképgyűjteményét foglalná magában. Az album többszörözötteti s könyvtáris uton is árutatni fog. Az így befolyandó jövedelem, „Hollós Kornélia alapítvány” czim alatt, a budapesti zenede alapjának gyarapítására lesz fordítva.

+ (Elfogott rablók.) Tolnamegyéből írják, hogy azon rablókat, kik Irgen B. kereskedőnél fényes nappal raboltak, ugyanily rablást kísértettek meg Torvaj helységben, épen midőn a fönnbéli község vendéglőségénél új rablást akartak véghezvinni, a tolnai pandurok elfogták. Vezérok, a hirdetj Hanák Pál, valamint az elrabolt tárgyak nagyobb része szintén megkerült.

+ (Az orrvérzés megállítására) külföldi orvosi tekintélyek a következő módot ajánlják: A két mutatóujjal az orr 4—5 perczig zárva tartandó, mialatt a vérzékeny előre kell hajolnia. E mütét következtében az orrvérzés bizonyosan eláll. Közve len utána nem szabad az orron át lélekzeni.

+ (Román küldöttség.) A „Fortschritt” szerint egy román küldöttség is van indulóban Bécs felé. Nem magyar ajku testvéreinknek egyszerre nagy kedvők jött az utazgatáshoz.

+ (A bécsiek szabadelmősége.) A bécsi nemzeti kaszinó egyik tagja egy ottani előkelő izraelitát az egylettebe fölvetel végett ajánlott. A titkos szavazás megtörtént, még pedig oly egyhangulag, hogy még maga az indítványozó is ekete golyóval szavazott. Ennek ellentéüül megemlítiük, hogy a pesti nemzeti kaszinó meg eddig minden tagul ajánlott izraelitát elfogadott.

+ (A közbiztonság Bécsben.) A „Süργöny” bécsi levelezője írja, hogy ott a gyilkolások, rablások, betörések s b félelmes módon szaporodnak. Közelebb egy népes föntezésekben történt, hogy éjjelkor hat legény toponn be egy kávéházába, melyet a vöndökek már elhagytak, s megrohanják a pincezért, hogy pénzét elrabolják. Ez kármát csinál, mire elősiét a gazda s verkedés támad. A zajra az utczáról is több ember jő be a kávéházába s a rablók közül hamar elfognak. A segítségre jöttek egyike panaszkodik, hogy egy negyedóra előtt őt is megtámadta három jómádár s tárczáját elvette. A mint ezután a mákviragok zsebeit kutatják, csakugyan megtalálják a leirt tárczát.

Ezt a „Süργöny” bécsi levelezője csak feleletül említi fel azon bécsi lapoknak, melyek tele torokkal egyre azt kiabálják, hogy így meg amugy ölnék, gyilkolnák, rabolnák Pesten s általában Magyarországon.

+ (Bökezű kereskedő.) Glia Koloracz, közelebb elhunyt belgrádi kereskedő a szerb egyetemre 10,000, tudományos czélokra szintén 10,000, s az Ujvidéken felállítandó szerb akademiára 20,000 aranyat hagyományozott.

+ (A budai keserűvíz-forrásnál) a már létező fürdőház mellé a tavaszra vendégfogadót s kávéházat építenek.

+ (Egy hír, mely be nem teljesedett.) Nehány hó előtt szó volt róla, hogy a tiszai vaspálya hivatalnokai magyar ruhát kapnak s az igazgatóság áttétiük Pestre. E hír nem volt egyéb kaocsánál, mert mint a: „Álföld” írja, az inditványozott magyar viselet még nem engedtetett, s az eddigi egyenruha megtartása megparancsolatott. Arra sincs semmi kilátás, hogy a vasut igazgatóság Pestre áttétsék.

+ (Tévedés.) Samarjay Károly, pozsonyi ügyvéd tudatja, hogy neve a modor-városi tisztikar névjegyzékébe tévedésből csuszott be. Annyi mostanában az efféle „tévedések” száma, hogy alig győzzük regisztrálni.

+ (Ez is érdekes újdonság akarna lenni.) Szegeden a mult hetekben egy regényes egybekelés ment végbe. Az esketés ugyanis a menyasszony határozott kívánatára, a menyasszony anyjának sirja előtt történt.

+ (Az adóbehajtás) Stájerországban is katonai erővel történik — írja a „M. S.”

+ (Légtünetemény.) Gonvers, vaspályai mérnök e hó 8-án este a császárfürdő melletti kertben levén, az északnyugati égen, a nagymedve 3 csillaggal hasonló magasságban Venus nagyságu és fényü, kék világitásu golyóft látott, mely lassan leereszkedvén, nagysága és fénye háromszorosan növekedett, s végre a láthatáron hirtelen eltűnt. Az egész tünetemény 5 másodperczig tartott. Zajt nem lehetett észrevenni.

+ (Passaglia atyát lefejezték!) A római Vatikán dísztermének falán egy frescokép Podestitől, melynek főalakja Passaglia atya, mint a szep-löten fogantatás dogmájának (melynek belokazali ünnepepé a kép ábrázolja) fővédője. De azóta sokat változtak a viszonyok: Passaglia atya megtámalta a pápa világi uralmát. Ennélfogva parancs adatott ki a Vatikán főkörmésének, hogy a bűnösnek feje vétsésk, ki e parancsot úgy teljesíti, hogy kivágta a Passaglia-alak fejét a falból. Hanem most előállt Podesti s művenék ily megocsontásáért bepörlé e kömvést, tőle 20,000 scudi kárpótlást követelvén. Mindenesetre érdekes per.

+ (A Vezuv kitörése.) Europa legveszedesebb tűzhányója, a Vezuv Nápoly felől részén, a Torre del Greco f. hó 8-án d. u. 3 órakor kitört. A távirati jelentés szerint e kitörés oly fenyegető, hogy még nem volt párja. Öt töltséren rohan ki a láva. Mint egy 6000 ember volt kénytelen, lakását elhagyni s fűtésben keresni menedéket. A legszükségesebb intézkedéseket azonnal foganatosították, s Lamarmora tbk tetemes pénzegylyvel sietett a vész helyére.

+ (Haladnak a muszkák!) Sz. Pétervárról e hó 6-ról biztos kutfőből jelentik, hogy jövő évben, két császári rendeletnél fogva, a censura el fog töröltetni s az esküdtzések behozatnak. Nagyon szép és utáandó dolog. Hanem az áldomást jó lesz akkorra halasztani, ha majd a medvét lelőtték.

+ (De még ebben is haladnak a muszkák!) Boroszlvi tudósítások szerint, a befogott lengyelek közül legközelebb 40 személy, köztük 8 pap szállítatik ujonczul Orenburgba. 126 pap van bezárva a fellegvárba! Varsóban a templomok még folyvást be vannak zárva, a lakosok magánházaiban és pincezékben tartanak isteniszerveleteket. Az orosz rendőrség most ennek kipuhatosításában fáradozik.

+ (A karloviczi metropolitai szé) ideiglenes vezetésével hirszerint a budai g. n. e. püspök, Sztójakovic Arzen rőgn megbízatni.

+ (A varsói érseki helyettes.) az „Independence” szerint, felségárulás és nyílt lázadás miatt halálra ítéltetett. 10 évi száműzetésre való megkegyelmeztetése e szerint valótlan.

— (Adakozás.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez mult heten bekküldetett:

A budai népszínház számára: Kassáról Seeler Nándor ur 5 ft.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, decz. 13. „Brankovic György.” Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Obernyik Károly. Sajnálattal kellett tapasztalunk, hogy oly csekély közönség volt jelen az előadásón, pedig a fennebbi darabot habozás nélkül számíthatjuk hazai termékeink legikerültebbjei közé; e mellett Egressy a czimszerepben oly alakot állít elénk, mely a művészeti tökélyt illetoleg hetedhet országban ritkítja párját. A jelenvolt közönség csekély száma annyival feltünőbb, mert épen ez este a budai szimbadon nem volt előadás, nem lehet tehát mondani, hogy ez vona volna el a közönséget nemzeti színházunktól.

Szombat, decz. 14. A „Dinorah” volt kitüzve, mely azonban Hollósy L-nél gyengékedése miatt elmaradt s adatot helyette a „Nabucodonozori-opera. A szereplők közt első helyen Bignio emelendő ki. Vogenhuber Vilma is ismerést érdemel haladást tanusító énekeért. Közönség igen szép számmal.

Vasárnap, decz. 15. „Dobó Katicza.” Történeti népszínmű Tóth Kálmántól. Az előadásban folyvást haladás vehető észre. „Dobó Felekeinek egyik legkitünőbb szerepe, melyet ezuttal másképp és sokkal jobban játszott. Nagy számu közönség.

Hétfő, decz. 16. „Az elisondoi leány.” Operette 1 felv. „Apát keres.” Vigjáték 1 felv. Az elsőben Közszeghy, a másodikban Szerdahelyi jól mulattaták a közönséget.

Kedd, decz. 17. „Sevillai borbély.” Vig opera 2 felv. Rossinitől. Az örökbecsü vig daluú folyvást megtartja vonzerjét s színpadunkon általában jó személyesítőkkel bír.

Szerda, decz. 18. „Gizella.“ Ballet 2 felv. Ezt megelőzte: „Egy csésze tea.“ Vigjáték 1 felv.
Csütörtök, decz. 19. Először: „Szép Ilon.“ Eredeti opera 5 felv. Zenéjét szerző Mosonyi Mihály.

Budai népszínház.

Decz. 14-én a budai népszínháznak ünnepe volt, megnyitására az első negyedéves emléket ülte meg. Előttevaló nap a színház zárva volt, csakhogy annál jobban elkészülhessenek a másnapi előadásra, midőn Dobsa Lajos „István, első magyar király“ című új 5 felvonásos szomorujátéka először került színre. A közönség nagy reményeket kötött e darabhoz, mert már hetek óta folytonosan figyelmzették rá úgy az újságok, mint Molnár színlapjai. Nem is csalatkozott a közönség várakozásában, mert „István“ egyike Dobsa legsikerültebb darabjainak, meglátszik rajta a kiváló gond, melyvel megíratott Nem bocsátkozhatunk részletekbe, de irodalmunk érdekében örvendünk, hogy ismét egy színművel gazdagodtunk, melyben tehetséget s komoly művészeti törekvést látunk. A darab alapszemléje: a civilizatio és barbarismus vagyis a kereszténység és pogányság közti tusa. Az egyik részen áll a korát megelőző István király, a másikon Vazul s a többi Árpád-herczeg. Közben a civilizatio kinövése is van képviselve a német származású, armánykodó Péter hercegreben. Ezek képezik a szomorujáték főalakjait. Azonban a darab legsikerültebb alakja kétségkívül Imre herceg, kinek jellemzése mindvégig következetességgel van kivéve. Azt a kifogást tehetnők, hogy nincs a darabban költői igazságszolgáltatás, mert István visióját, (jövőbe pillantását) m-ly elégtétel akarna lenni, a művészet nem fogadhatja el ilyennek. Másrésztől azonban elismerjük, hogy a visio gondolata sikerült. A szépdrámai nyelv az egyes jelenetek hatásos volta s azon körülmény, hogy a véletlen nem szerepel benne, — ezekben áll leginkább a darabnak elvitázhatlan érdeme. Az előadás lehetőleg jól sikerült. A czimzerepet Molnár személyesítette; Imrét Bényei, Crescimírát Szépné, s Vazult Bihari sikerülten adták. A darabban előforduló románcz, melynek zenéjét Reményi szerző s ugyanó adá elő, nagy tetszésben részesült. Dobsa, Reményi s a főbb szereplők zajos tapsokkal hívtattak. Az előadás csaknem 11 óráig tartott. A színház tömve volt. A mi a kiállítást illeti az meglepően fényes volt, s Molnár igazgató ügybuzgalmáról és izléséről tesz tanuságot. Nyilvános elismeréssel tartozunk itt azon hazai iparosainknak is, kik a színház ruha-és készlet-tárát nagy értékű és becses iparcikkjeikkel gazdagították. Isten tartsa meg bennök ezen előmozdítás hazafiai buzgalmat. Akkor lesz belőlünk valami, ha, midőn kell, mindnyájan egy célra össze tudunk működni. — Ugyane darab még három egymásután következő estén ismételve adatott. A színház mindig megtelt.

Decz. 18. „Az ördög naplója.“
Decz. 19. „A Fogház.“

Szerkesztői mondanivaló.

5877. Északamerika. Detroit. Tóth K. mérnök urnak Örömmel vettük ön szíves megemlékezését lapunkról s érdekes közléseit az unionisták táborában harcoló hős ház nkiáról. Nem hal ki a magyar emberből a haza iránti szeretet semmiféle körülmények között Örvendetes tünemény, hogy a messze távolban elsórt honfitársaink — újabb viszonyaik között sem veszítették el a meleg érdeklődést az ő haza iránt. Egyik bizottságának az is, hogy mindig nagyobb számban kapunk megrendeléseket: lapjaink példányaira, tengeren túli országokból. Az ég áldása kísérje önök lépteit!

5878. Lepsény K. G. Az új küldeményt köszönettel vettük s ez apróbb műveknek hamarabb jutand hely. A feltétel szívesen teljesítjük.
5879. Zuárd vezér stb. Tehetségnök nyomai; de mélyebb tanulmányt s gyakori fölfigyelést ajánlunk. Az eddigi kísérletek a nyilvánosság tüzpróbáját még ki nem állánák.

5880. Árpád. A beküldött művek költői melegség hiányában szenvednek. A gondolatok legtöbbszörre köznapias, pr zai alakban jelennek meg. Például a „Magyar Zene“ dicsőítésére írt vers vége így szól:

„Csak egy ez, nincs sehol, dehogyan van ily óta
„Széles e világon!!
„Mely ennyi benyomást tegyen, s átvezessen,
„Egy rövid perc alatt: annyi mennyország.“

Ilv beszéd még egy mindennapi újdonság száján is nagyon mindennapi volna.
5881. Szilagy-Somlyó. B. J. Szeretjük volna közzé tenni a szomorú esetet, de úgy látjuk, hogy az mégis csak családbeli magánügy, mely nem hirtelen közre kell. Hirtvéstársak egymás közötti ügyeibe beleszóli, nem a mi dolgunk. Egyéb tudósításait szívesen vesszük.

5882. Tisza-Abád. K. K. Int zkedtünk, hogy lapunk oly buzgó olvasója, mint ön, a kívánt számoknak okvetlen birtokába jusszon.
5883. Par-buty. R. J. A czimzalagon látható „Bács“ szót Bécsnek olvasták. Innen a zavar, mely már el van intézve.

5884. Debreczen. A „Hortobágy“ szerk. Sajnáljuk, hogy kiadóink a kívánt metszvényen nem szolgáltathat — levén annak még itt is egyéb r-melítése.

5885. Paszto. P. Vilmos. Egy vidéki előfizetőnk tudja v-lünk, hogy az ön által keresett 1859. évi V. tejes példány, bekötve, az előfizetési áron kapható Szüksége van-e még önnek reá? (Ugyanonnán 1854 julius havától kezdve 1860-ig bezárólag minden évfolyam, borítékba kötve, külön is megrendelhető).

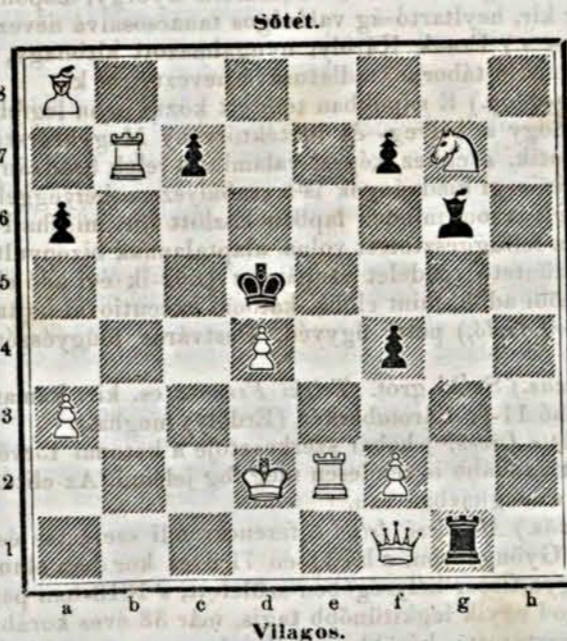
5886. Főr. (Szaboles). Mérges kis névtelen tudósítás, de hasznát nem vehetjük.
5887. H. Nanas. B. P. L. Köszönettel vettük az új küldeményt. A példány ki van rendelve.

5888. Kőszegvár ostroma. Közölni fog.
5889. Múlt és jövő. Jelen viszonyok közt épen nem adható. Hasonlót kell mondanunk a másik költeményről.

5890. Kaloersa N. P. Hogy mult számunkból az arczkép elmaradt s hirtelen más ezikk foglalja el helyét, annak megvan az ő „elhárthatlan és kibeszélhetlen akadályokbá“ r-jele oka.

SAKKJÁTEK.

104-ik számú feladvány. — Engel Imrétől (Pesten).

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 94-ik sz. feladvány megfejtése.

(A szerző megfejtése szerint.)

Világos.	Sötét.	Világos.	A)	Sötét.
1) Bc4 - e4	f5 - e4 : A)	1)	d6 - d5	
2) Vf4 - f1	F i6 - tetsz. sz.	2) Be4 - e5 : †	Ke6 - d6	
3) Hd3 - c5 †	d6 - c5 :	3) Be5 - e6 †	Kd6 - e6 :	
4) Vf1 - a6 †		4) Hd3 - c5 †		

Helyesen fejtették meg. Veszprém: Fülöp József. — Nagyváradon: báró Meszéna István. — Pesten: Cselkó György. — B-Ujváradon: Kovács Lajos. — Parabutyban: Rothfeld József. — Gyula-Fehérvárott: Horváth Lajos. — Kis-Tapolcsányon: Büttner Géza. — Kecskeméten: Horváth György.
Sajnáljuk, hogy e szép és nehéz feladvány Hd3 - e5 első lépéssel is megfejtető. Ezt eleinte mi magunk sem vettük észre, azért nem vettük tekintetbe a báró Meszéna István urtól már rég beérkezett helyes megfejtést, s tüztünk ki új határidőt.

A 99-ik sz. feladvány megfejtése.

(Cook I. B.-től New-Yorkban.)

Világos.	Sötét.	Világos.	A)	Sötét.
1) Hd6 - f7 †	d7 - d6 A)	1)	Ke7 - e6	
2) Fc5 - d6 : †	Ke7 - d7	2) H f7 - g5 †	Ke6 - e5	
3) Bf3 - e3	d5 - d4	3) g2 - g4	d5 - d4	
4) Be3 - e7 †		4) Bf3 - i5 †		

Helyesen fejtették meg. Veszprém: Fülöp József. — Nagyváradon: báró Meszéna István. — Pesten: Cselkó György. — B-Ujváradon: Kovács Lajos. — Szekes-Fehérvárott: Wszely Ele. — Parabutyban: Rothfeld József. — Gyula-Fehérvárott: Horváth Lajos. — Kis-Tapolcsányon: Büttner Géza. — Pásztón: Kovács Zsigmond. — Kis-Szállási pusztán: Puszták fia. Kecskeméten: Horváth György.

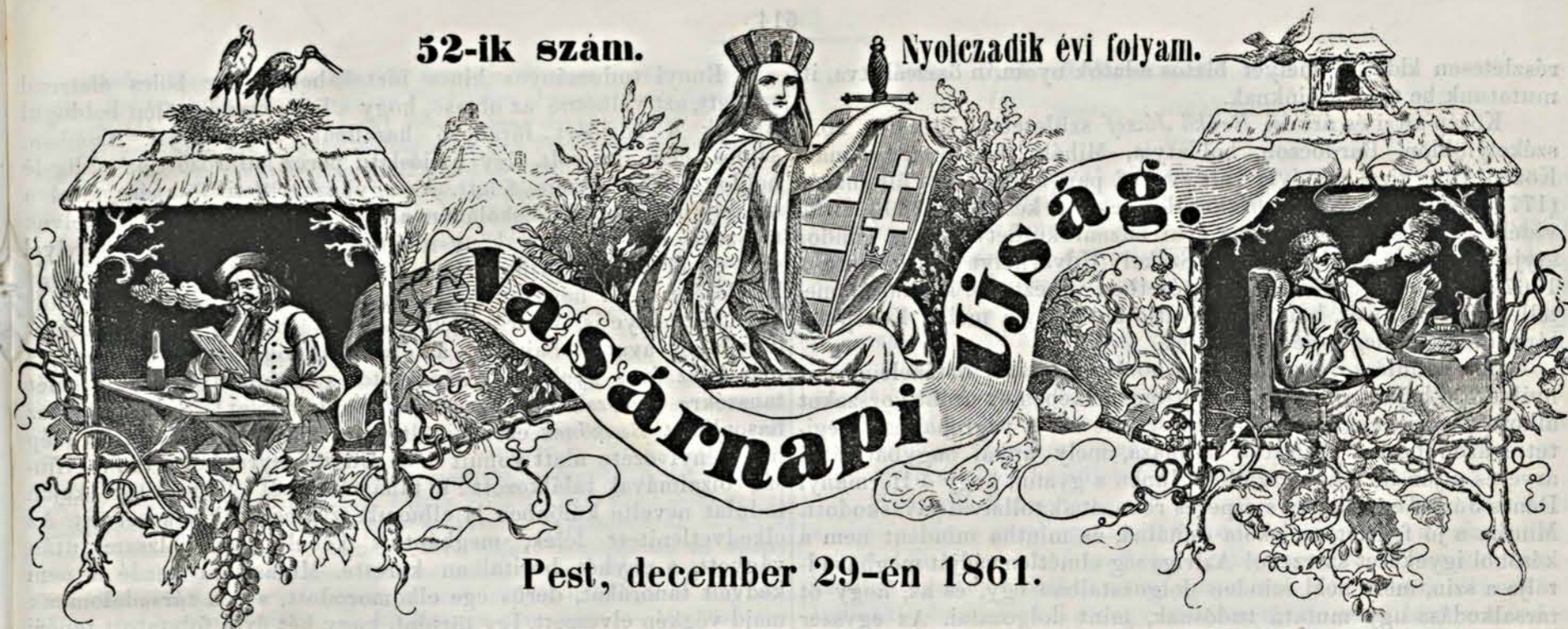
HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Prot. naptar	Gör.-oros naptar	☉ Nap-kelet nyug.	Izraelit. naptar	☾ Hold-kelet nyug.
December.					
		Dec. (ó)	6. p.	6. p.	Tebet
22 Vasár.	F 4 Zeno. Fl	F Beata	10 A 26 Her.	7 45	4 12 13
23 Hétfő	Viktoria sz.	Viktoria		7 45	4 13 20
24 Kedd	Ádám és Éva	Ádám E		7 46	4 13 21
25 Szerda	B. Nagy Ka	B. N. Ka		7 46	4 14 22
26 Csütör.	István vért	Ist. v.		7 47	4 14 23 Tekufa
27 Péntek	János ap. év.	János		7 47	4 15 24
28 Szomb.	Apró szent.	Aprósz.		7 47	4 16 25 17 Sab
Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 24-én, 1 óra 8 perczkor éjjel.					

TARTALOM.

Királyi Pál (arczkép). — Karácsony napján. Soós Miklós. — A debreczeni kaszaly. (Folytatás.) Jáka Mór. — A magyarok régi vallásos szertartásai. (Folytatás.) Kondory József. — Tiszai jelenet a „Bánk bán“ című operából (képpel). — Pápai evang. templom terve (képpel). — Régi római polgárok jellemvonásai Kiss Elek. — Torténelmi kalászatok. (Vége.) Lehotsky Tivadár. — Aranymondatok. (Folytatás.) — Tarhaz: A kalászatok. (Vége.) Palotatervek műlapja ügyében. — Nevelésügyi jöltevő Carlópagó. — Irom. akademiái palotatervek műlapja ügyében. — Nevelésügyi jöltevő Carlópagó. — Irom. akademiái palotatervek műlapja ügyében. — Van, a ki ránk gondot visel (képpel). György Vilmos. — Ipar, gazdalog és művészet. — Van, a ki ránk gondot visel (képpel). György Vilmos. — Ipar, gazdalog és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Baleset — Mi újság? — Nemzeti szindaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Baleset — Mi újság? — Nemzeti szindaság, kereskedés. — Budapesti népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert : (lak. magyar-utca 1. sz.)

Pest, december 29-én 1861.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedében 1½ iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politkai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Benkő József.

(1740—1814).

A munkás írók megérdemlik, hogy emlékezőik a hazafiaknál koronkint megújultassék. Tol 4 y.

Egy szakadatlan munkásságban áldást harmatozó hosszú élet-pályát, egy erős székely jellemet, melyet magasztos életcélja felé haladásában, mint árbócót a viharok, s köszlátat a háborgó tenger hullámcsapkodásai, nem birt semmi sorsviszály megtörni, szerep köréből kiüldözni, — mutatunk be t. olvasóinknak.

A szellemi tusában edzett ily bajnokok mély vonásokkal jelennek meg egyes korszakokat, s ha jönnek is utánok viadorok magas eszmékkel, hatalmasb elvekkel s diadal biztosító erősebb fegyverzetel, csak mint újabb daliák jelennek ők meg az emberi szellemvilágában, anélkül, hogy régi nagyságot homályba borítva a feledésnek adnának át; mert a valódi nagyság az marad, minden időn keresztül.

Benkő József, ezen székely Mabilion, vagy — miként a nagy Kazinczy Ferencz őt jellemzőleg nevezi — Erdély Kovachica, mult századi nagyhatású irodalmárainknak azon egyik kitünő bajnoka, kire büszke önérettel mutathat a magyar. főleg napjainkban, midőn legszentebb érdekeinkkel együtt majd minden jogos tulajdonunk kétségbe van vonva, kérdéssé téve, s a vaksággal határos tudatlanság, a Dümmler, Schwammel, Rüsler-féle boszantó orozatlansággal párosulva, nem átalja tagadni szellemi életünk létezését, s vakmerőn azt állítani, hogy öszves irodalmi termékünket egy ruhakosárban képes volna elvinni. Ha gyümölcstelen nem volna, aljas elfogultsággal szembeszállani, elég volna egyszerűen irodalmi bajnokaink zömére utalnunk s csupán történetirodalmunk kincses szekrényét megnyitnunk, de a kit szükkeblisége vaksággal vert meg, az sehol nem láthat egyebet botor agyá-

nak ábrándszüleményeinél. Ime, most is egy dicső bajnok emlékét nyitjuk itt meg, ki szerény nevének különösen történetirodalmunk mezején szerzett jeles munkálataival örök diszt és halhatatlanságot. Ögedül egymaga, a nemzeti irodalom újjászületése időszakában, annyi írott munkával gazdagítá a magyar nemzet szellemi tőkéjét, hogy ócsárlóink kosara épen nem, sőt talyigájok is alig volna képes mindazt tova szállítani. Egy érdekes családí kis könyvtárt képez azok öszlete.

A magyarban a nemzeti történelem iránti érzék egyidejű viszontagságos életével. A nagy ősök dicső emlékeit tisztelték abban minden időszak nemzedékei. Ezt tanúsítja a legrégebb kor-iratok, évkönyvek s naplójegyzetek szakadatlan láncolata, történetkönyveink terjedelmes kötetei. Erdély különösen gazdag egyes időszakok eseményeinek feljegyzéseiben. A bajnok, ki a dicsőség mezején harcolt jog és szabadságért, nem késett a beállott rövid békeidőt az elviharzott események rajzára fordítani: innen a számos emlékiratok, korrajzok Erdély kitünőbb szereplőitől, melyek családí drága ereklyékként szállottak át ivadékról ivadékra, főleg a nemzeti fejedelmek korában, midőn nyelvünk a fejedelmi tanácsteremben, törvényhozás és közigazgatásban s a családí élet körében, mint a nemzetiség védelke, kizárólag szerepelt s általános divatnak örvendett. — A lelkes eldődök ezen nagy-horderejű hagyományai varázs-érintéssel hatottak Benkő József szellemére, s már viruló élet-szakában majd egész figyelmét s tetterejét magukhoz ragadták. A hivatásával öszhangzó tért hévvel foglalta el, s munkás keze alatt egy elbájoló víránya mosolygott fel az erdélyi magyar történetirodalomnak, mint ez a nagy ember dicső élet-pályájának történetíthi rajzából

BENKŐ JÓZSEF.